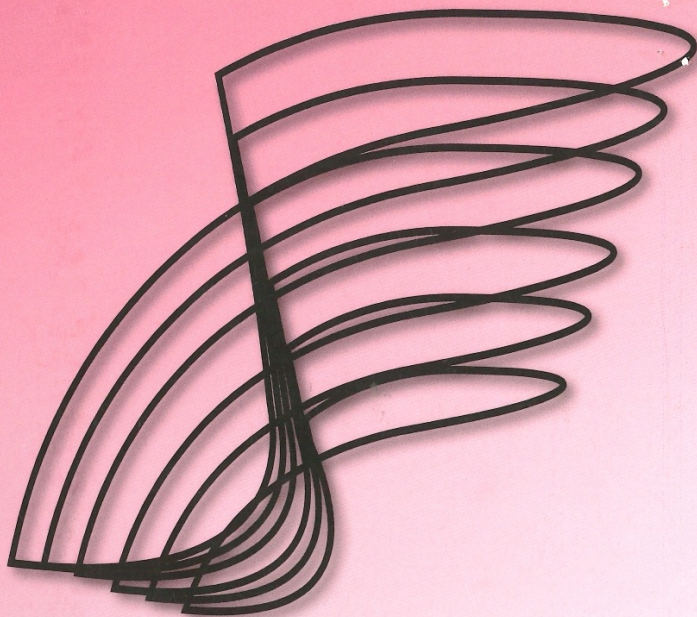

TIDSSKRIFTET

DANSK MUSIKTERAPI

2011, ÅRGANG 8, NR. 2

Indhold

Forord <i>Redaktionen</i>	2
Tony som underviser <i>Ulla Ladegaard Jacobsen</i>	3
Tonys indflydelse på musikterapiuddannelsen <i>Ulla Holck & Karin Schou</i>	4
Tonys indflydelse på dansk musikterapi <i>Hilde Skrudland</i>	5
Tonys indflydelse på musikterapiforskerprogrammet <i>Hanne Mette Ridder</i>	8
Tony som ven og kollega <i>Inge Nygaard Pedersen & Lars Ole Bonde</i>	10
Noget af det musikken kan <i>Helle Nystrup Lund</i>	12
At gøre sig parat til det mulige møde <i>Charlotte Lindvang</i>	14
OTTO <i>Anders Brønserud</i>	22
Syng med til det sidste! <i>Ulla Ladegaard Jacobsen</i>	23
Min arbejdsdag <i>Mathias Granum</i>	24
Forskning i musikterapi – børn med en Autisme Spektrum Forstyrrelse <i>Ulla Holck</i>	27
Forskning og dokumentation <i>Hanne Mette Ridder</i>	36
Anmeldelse – Syng og Lyt, de 228 bedste sange for syngelystne danskere <i>Astrid Faaborg Jacobsen & Bente Laurberg Knudsen</i>	42
Boganmeldelse – Vitalitetsformer <i>Ulla Setterberg</i>	44
Boganmeldelse – Arts Therapies in Schools – Research and Practice <i>Anne-Margrethe Olsson</i>	46

Forord

Velkommen til dette efterårsnummer

Professor Tony Wigram døde alt for tidligt d. 14. juni efter et år med svær sygdom. Redaktionen har bedt en række af de personer, han arbejdede tæt sammen med, skrive om hans indflydelse på musikterapiuddannelsen, dansk musikterapi og på musikterapiforskningen nationalt og internationalt. Tonys kliniske hovedområde var autisme og det hænger derfor fint sammen, at vi netop i dette nummer har en peer reviewed artikel om forskning i musikterapi med børn med en autisme spektrum forstyrrelse (se nedenfor). Vi bringer endvidere en peer reviewed artikel af Charlotte Lindvang om betydningen af egenterapi i musikterapiuddannelsen på AAU. Artiklen er skrevet på basis af Charlottes ph.d. afhandling, hvor datamaterialet var spørgeskemaer og interviews af musikterapistuderende og kandidater i musikterapi fra Aalborg Universitet. Vi bringer igen en sang med tekst og musik af Helle Nystrup Lund. Glæd dig til at spille og synge ”Noget af det musikken kan”. Endelig finder læseren de sædvanlige rubrikker: Min arbejdsdag, hvor vi denne

gang følger Mathias Granums arbejde med bl.a. børnehavebørn i Dansk Flygtningehjælp, Forskning og dokumentation forfattet af Hanne Mette Ridder, samt tre bog- og CD-anmeldelser.

Autismeartiklen kræver lidt forklaring, idet den indgår i et større arbejde med at opbygge en vidensbank på AAU med forskning i musikterapi inden for forskellige kliniske områder. Artiklen, der er skrevet af Ulla Holck, sigter mod at give Dansk Musikterapis læsere en opdateret viden om nyeste forskning i musikterapi med børn med en autisme spektrum forstyrrelse. Samtidig er det meningen at artiklen kan anvendes af klinikere, mellemledere, forældre etc. til at dokumentere musikterapis effekt – fx i forbindelse med jobsøgning, til kommunale sagsbehandlere, ekstern ansøgning om midler, fortsættelse af forløb, fastholdelse af timer/job. I næste nummer af Dansk Musikterapi følger tilsvarende artikler inden for andre kliniske områder.

God læsning!

Tony Wigram

D. 24. juni døde Tony Wigram, professor i Musikterapi ved Aalborg Universitet, 57 år gammel, efter knapt et år med en voksende tumor i hjernen. I denne artikel skriver en række af de mennesker, der var tæt på Tony, om hans indflydelse på uddannelsen, forskningen og dansk musikterapi.

Tony som underviser

Ulla Ladegaard Jacobsen kandidat i musikterapi fra sommeren 2011. Har som en af de sidste nydt godt af Tonys undervisning. Kontakt: ullalaja@gmail.com

Det er midt i undervisningen, og Tony står og forklarer noget. Han er seriøs og alvorlig, optaget af emnet, men da en musikstuderende stikker hovedet ind for at se, om der er nogen i lokalet, så begynder Tony at hoppe rundt som en abe, svinge vildt med armene og sige mærkelige lyde. Den musikstuderende lukker straks døren igen – og Tony vender tilbage til at forklare videre, helt seriøst og alvorlig som før.

Tony var en underviser fuld af humor. På et sekund kunne han skifte mellem alvor og humor, overraske os og løfte stemningen. Samtidig var han 100% til stede, som om det, vi lavede, var det allervigtigste i verden. Jeg følte mig vigtig i hans timer.

Han formåede at skabe trykthed i under-

visningen ved altid at trække det gode frem i det, man lavede. Han så ens potentialer, så jeg som studerende syntes, at jeg havde spillet noget godt, lige meget hvad jeg havde lavet! Det gav en værdifuld selvtillid til en kommende musikterapeut.

På trods af sine enorme musikalske evner var Tony ikke selvhøjtidelig, og satte han sig til klaveret, var det fordi han var revet med af musikken eller de kliniske muligheder. Det var tydeligt, at han havde et meget stort og bankende hjerte for sine klienter og deres behov, og jeg syntes, det var fantastisk at opleve, hvordan det skinnede igennem hele hans undervisning.

Tonys indflydelse på musikterapiuddannelsen

Ulla Holck ph.d., lektor, uddannelsesleder på musikterapiuddannelsen, Aalborg Universitet. Kontakt: holck@hum.aau.dk

Karin Schou ph.d., adjunkt på musikterapiuddannelsen, Aalborg Universitet. Kontakt: schou@hum.aau.dk

Tony blev ansat på Aalborg Universitet i 1992 og underviste på musikterapiuddannelsen frem til sin alt for tidlige død i år. Der er navnlig tre områder, hvor hans store faglige integritet kombineret med hans pædagogiske evner har sat sit præg på uddannelsen. Det er i forhold til undervisning i klinisk improvisation, musikterapeutiske assessmentredskaber, og inddragelse af international faglitteratur & forskning.

Da Tony kom til Aalborg, havde han allerede mange års klinisk arbejde bag sig, først på Harperbury hospital med børn, unge og voksne med betydelige funktionsnedsættelser, siden på Harper House Children's service, som er en hospitalsafdeling med speciale i diagnosticering af svært-diagnosticerbare børn (se faktaboksen s. 7). Tony beholdt sit arbejde på Harper House ved siden af sit fuldtidsarbejde på Musikterapiuddannelsen, og det vedvarende teamwork med andre faggrupper gjorde Tony knivskarp i forhold til at formulere, hvilke af klientens mange behov lige præcis musikterapi kan imødekomme.

Dette fokus prægede Tonys undervisning. Men samtidig havde han en unik evne til at undervise i, hvordan viden om klientens behov kan omsættes til musikterapeutisk praksis. Dvs. hvilke musikalske parametre og improvisatoriske metoder den studerende skal fokusere på for at nå musikterapiens mål, og hvordan de fx kan

ændre musikkens karakter på en forudsigelig, gradvis, abrupt eller humoristisk-overraskende måde, imens de spiller med klienten.

Disse færdigheder er essensen i kurset Kliniske Gruppemusikterapifærdigheder, som Tony udviklede til uddannelsen. Kurset ligger midt i uddannelsesforløbet (5.-6. semester) og er for mange studerende en øjenåbner i forhold til at omsætte teori om klientbehov til praktiske færdigheder. Samtidig hjælper det de studerende med at flytte fokus fra klient/studenters perspektivet og til terapeut/det professionelle perspektiv, hvilket er centralt for resten af uddannelsesforløbet.

Da det i 2006 var nødvendigt at skære al soloundervisning på musikterapiuddannelsen væk (grundet økonomiske nedskæringer på universitetet), trådte Tony igen til. Som studienævnets formand oplevede jeg (Ulla), hvordan ideen om at optage ansøgere med forskellige hovedinstrumenter lynhurtigt blev godtaget og omformet til to nye kurser, kaldet Improvisatoriske Færdigheder på Hovedinstrument (2.-3. semester) og Kliniske Improvisatoriske Færdigheder på Hovedinstrument (7.-8. semester). Samtidig blev de studerendes evne til at fremføre et egentlig repertoire fastholdt i kurset Repertoire & Performance (1.-2. semester). I alle tre kurser var Tony ikke alene med til at forme kursusindholdet, men undervi-

ste så meget han overhovedet kunne overkomme for at få studieordningen omsat til fagligt solide kurser. Naturligvis tilsat hans enorme musikalitet og uforbeholdne glæde ved andres musikalitet.

Tony fulgte sine nyskabelser til dørs ved gradvist at overdrage sine kurser til næste generation af undervisere. Dette blev gjort med såvel faglig som pædagogisk-psykologisk indsigt, fx oplevede jeg (Karin), hvordan han generøst delte sin erfaring og viden om processer i Kliniske Gruppe-musikterapi-færdigheder, som er et kursus-forløb, hvor de studerende ofte rammes af præstationsangst.

I naturlig forlængelse af sine kliniske erfaringer introducerede Tony assessment som akademisk disciplin på musikterapiuddannelsen. Også her var Tonys integrerede måde at tænke og arbejde på synlig, for uden fokus på assessment er det endog meget svært at fastlægge præcise terapeutiske mål for klienten, endsige dokumentere forandringer som følge af musikterapien. Som en direkte konsekvens af inspirationen fra Tony beskæftiger flere danske ph.d.-studerende sig med assessment i deres igangværende forskning.

Et andet meget synligt resultat af Tonys evne til at sammenstille teori og praksis finder man i hans fire metodebøger om

henholdsvis improvisation, sangskrivning, receptive metoder og mikroanalyser. De er skrevet/redigeret forbilledligt klart, rummer masser af konkrete eksempler, teknikker og terapeutiske overvejelser i forhold til forskellige klientproblematikker og er selvsagt en fast del af uddannelsens pensum.

Tony bidrog naturligvis også med sit store internationale udsyn, dels i forhold til faglitteratur og forskning, og dels i form af personligt kendskab til mange af forfatterne. Helt konkret kørte han litteraturen til Danmark i sin bil, og ved semesterstart var hans kontor fyldt med stabler af fagbøger. Ved siden af hans mikrobølgeovn, store engelske småkagedåser, lyskæder og kitchede porcelænsfigurer kunne de studerende så finde deres professor, få en snak og købe en stabel bøger med hjem.

Tony var således ikke alene en inspirerende og vidende underviser, han var også det, man med en omskrivning af den klient-centrerede terapeut kunne kalde den studenter-centrerede professor. Det gjaldt uanset om der var tale om 1. semesters studerende eller ph.d.-studerende. At øse generøst af sin store viden, hjælpe andre på vej og glæde sig over deres succes var Tonys adelsmærke.

Men nu er lyskæderne slukkede, og Tony stærkt savnet.

Tonys indflydelse på dansk musikterapi

Hilde Skrudland cand.mag. i musikterapi ansat ved Institut for Kommunikation og Handicap Region Midtjylland og Højspe Djursland. Kontakt: hilde.skrudland@ps.rm.dk

Stor var min glæde da jeg hørte at den professor der i 90-erne var blevet ansat på uddannelsen havde lang erfaring i at arbejde med børn og unge med funktionsnedsættelser, bl.a. indenfor autisme spektrum. Et område, der efter min mening, på det tidspunkt ikke havde den store status i musikterapi miljøet.

Jeg hørte Tony Wigrams professorindsættelsesforelæsning i 1998. Det, jeg husker fra den forelæsning, er en trekant, hvormed Tony viste, hvorledes musikterapeuten opnåede en musikalsk kontakt til barnet med autisme. Derefter kunne der være mulighed for at arbejde med en relation mellem barn og musikterapeut. Tony understregede også, at han brugte udtrykket "barnet med autisme" i stedet for "autist". Og begrundede det med, at der bagved autismen altid er et menneske, en egen personlighed som ikke er autismen.

Senere fik jeg lejlighed til at deltage i et kursus hvor Tony underviste i brug af Bruscia's IAP. Her påpegede Tony igen og igen, hvor vigtigt det er, at musikterapeuter kan bruge musikken som dokumentation, og at vi i tværfaglig samarbejde forklarer, hvor i musikken vi kan se f.eks. barnets kompetencer eller vanskeligheder. Derved er vi en egen faggruppe med eget fagsprog i stedet for kun at bruge andre faggruppers parametre og sprog.

Tony holdt et keynote-oplæg på den an-

den danske musikterapikonference i 2003. Hans foredrag var bygget op omkring en video fra en enkelt assessment af en dreng i musikterapi. Vi så små bidder, som eksempler på Tonys teorier om musikterapi til børn med autisme.

Fælles for disse oplevelser var, at jeg mødte en professor, som havde en meget stor teoretisk viden, samtidig med at han gentagne gange viste eksempler på, at han var en dygtig musikterapeut til denne klientgruppe.

Jeg havde glæden af, sammen med ca. 20 andre musikterapeuter, at opgradere min fireårige uddannelse i et toårigt forløb på Aalborg Universitet. Her blev jeg undervist af engagerede, kompetente og velforberejdede undervisere fra musikterapistudiet, herunder også Tony, bl.a. i faget 'videregående terapirettet klaverspil'. Tonys improvisationsmodeller dannede grundlag for vores træning i bl.a. matchning, grounding og imitation, og undervisningen ledte ofte til diskussion af konkrete klienteksempler.

Et ord der samler min oplevelse af Tony er timing. Tony blev ansat på det rigtige sted til rigtig tid. Han kunne én dag undervise i klaver med nikkende hunde humoristisk placeret på flyglet, en anden dag trække i slips og blazer til et velforberejdet foredrag om musikterapi på en stor autisemekonference i Herning. Han kunne stille lynende skarpe spørgsmål til en case, og en time

efter grine sammen med studerende i en frokostpause. Tony har inspireret mig til at udvikle, forstå, dokumentere og glædes over det musikterapeutiske arbejde med

børn og unge med funktionsnedsættelser.

Stor er min sorg over at denne inspirationskilde og dette store menneske ikke længere er blandt os.

Faktaboks om Tony Wigram

v. Inge Nygaard Pedersen & Lars Ole Bonde

- Uddannet musikterapeut på Juliette Alvins videregående uddannelse i musikterapi på Guildhall School of Music and drama, London 1974 efter en bachelor i musik og en bachelor i psykologi.
- Ledende musikterapeut på Harperbury Hospital 1974-76 og derefter på Harper House Children's service.
- Ph.d. fra London University på en afhandling om vibroakustisk terapi baseret på forskning foretaget på St. George's Medical School.
- Indenfor kliniske områder var hans specialer det autistiske spektrum, Rett's Syndrom og den fysiologiske effekt af lyd og musik.
- Lektor i musikterapi på Aalborg Universitet (DK) fra 1992, professor fra 1998.
- Leder af det internationale forskeruddannelsesprogram i musikterapi på Aalborg Universitet fra 1997.
- Deltidsprofessorat på Anglia Ruskin University, Cambridge og æresprofessor på Musikfakultetet, Melbourne University (AUS).
- Præsident for den europæiske musikterapiforening (EMTC) fra 1990-95 og præsident for verdensforbundet for musikterapi (WFMT) fra 1996-99.
- Leder af 'Det Internationale Konsortium af Ni Musikterapeutiske Universiteter Forskningsmiljøer' siden 2008.
- Pris fra Forskningsrådet for Kultur og Kommunikation for et dynamisk forskningsmiljø 2007. Bevilling fra samme forskningsråd på 11 millioner til kommende mobilitets ph.d.-stipendier 2010.
- Medredaktør af Nordic Journal of Music Therapy.
- Omfattende publikationer: Bl.a. The Art and Science of Music Therapy (1995), Music, Vibration and Health (1997), Clinical Applications of Music Therapy in Developmental Disability, Paediatrics, Neurology and Psychiatry (1999), A Comprehensive Guide to Music Therapy (2002) Improvisation (2004), Songwriting (2005), Receptive Methods in Music Therapy (2006), Microanalysis (2007).

Tonys indflydelse på musik- terapiforskerprogrammet

Hanne Mette Ridder ph.d., lektor på Musikterapiuddannelsen, vidensgrubeleder og leder af det internationale forskeruddannelsesprogram i Musikterapi, AAU. Kontakt: hanne@hum.aau.dk

De første vigtige initiativer til at etablere internationalt forskningssamarbejde på musikterapiuddannelsen blev taget i 1995 i et samarbejde mellem Inge Nygaard Pedersen, Lars Ole Bonde og Tony Wigram. I 1997 fik Tony opgaven med at lede, udvikle og opbygge en decideret forskerskole, og det humanistiske fakultet bevilgede midler, således at de 5 første ph.d.-studerende officielt kunne indskrives.

Under Tonys ledelse af forskerskolen voksede antallet af ph.d.-studerende fra de første 5 til 10 i 2002 og 25 i 2010. Allerede i 1998 forsvarede to tyske musikterapeuter, der havde været tilknyttet forskermiljøet, deres afhandlinger, og efter to års pause kunne igen to musikterapeuter få tildelt ph.d.-titlen. Siden er der i en lind strøm blevet færdiggjort 1-3 afhandlinger om året. I 2010 havde 22 ph.d.-studerende færdiggjort og forsvaret deres afhandling, hvoraf Tony havde været hoved- eller bi-vejleder på omtrent halvdelen. Det er velkendt inden for humaniora, at mange ph.d.-studerende enten falder fra undervejs eller ikke formår at aflevere deres afhandlinger efter de normerede 3 år (eller 6 år på halv tid). Den høje gennemførelsesrate og store tilstrømning til musikterapiprogrammet er bemærkelsesværdig, og det er oplagt at spørge, hvad hemmeligheden bag succesen er? Inden jeg forsøger at komme med et bud på et svar, må det tilføjes, at der i årenes løb ligeledes

er etableret musikterapiforskerprogrammer verden over, så et forskerprogram i den forstand er ikke noget specielt. Men det er antallet af musikterapiforskere til gengæld! Der findes pt. ikke noget forskerprogram på kloden med så mange ph.d.-studerende der forsker i musikterapi.

En del af forklaringen bag succesen kunne være økonomi. At uddanne forskere koster penge, og Tony bidrog til at få mange forskningsansøgninger i hus. Han fik trukket de helt store puljer hjem fra Forskningsrådet for Kultur og Kommunikation og Forskeruddannelsesrådet. Dette gav ham ikke blot mulighed for at skaffe midler til ph.d.- og post.doc.-forskning, men også til at uddanne ph.d.-vejledere. En stab af ph.d.-vejledere, der har fået de rette faglige kompetencer, er en vigtig kvalitetssikring. Men Tony stoppede ikke der. Han inspirerede til at danne faglige netværk ph.d.-vejlederne imellem, hvor de kunne inspirere og udfordre hinanden, hvilket yderligere har styrket kvaliteten af forskningen. Internt på AAU blev der efterhånden også flere at samarbejde med. Fra at være en enlig svale blev Tonys forskerskole til et *forskerprogram* blandt 4 andre under Den Humanistiske Forskerskole. Tonys arbejde var i høj grad til inspiration blandt kollegerne på fakultetet, og han tog initiativ til vejlederkurser i dette regi samt til at etablere et etikudvalg,

som skulle sikre høj etik i forskningen på hele fakultetet.

Samtidig med at Tony etablerede forskerprogrammet, havde han formandsposter i det europæiske musikterapiforbund (EMTC) og verdensorganisationen for musikterapi (WFMT). Det styrkede hans internationale netværk yderligere, og bidrog til at han kunne tiltrække de mest fagligt kompetente forskere fra hele verden. På denne måde blev de halvårlige ph.d.-kurser i Aalborg Øst til et verdensomspændende samlingssted, hvor musikterapiforskning blev diskuteret på højeste niveau. Kurserne foregik efter AAUs problembaserede læringsprincipper. De studerende blev ikke blot fodret med ekspertviden, men måtte selv træde i karakter som eksperter på hvert deres felt og holde oplæg for de øvrige ph.d.-studerende og indbudte forskere. Tony afsatte god tid til diskussion og feedback, og miljøet blev på denne måde præget af en intens og vedkommende faglighed, der krævede en stor indsats af de studerende.

Den store indsats, som blev forventet, blev belønnet med stor anerkendelse fra Tonys side. Han var dybt involveret i hver enkelt ph.d.-studerende og satte sig nøje ind i deres forskning, uanset om han var vejleder eller ej. Han skabte et væld af små ritualer og events på ph.d.-kurserne som styrkede sammenholdet og gav en imødekommende stemning. Der berettes om forskningsmiljøer, der er iskolde, og hvor forskerne holder kortene tæt til kroppen. Tony formåede at skabe det totalt modsatte, og skabte således et miljø, hvor både forskere og ph.d.-studerende delte viden og erfaringer med gruppen og inviterede de andre til at lære af egne fejl. At opbygge et så åbent og tillidsfuldt miljø kræver en helt særlig indsats, som Tony i den grad

formåede. Rammen om kurserne var en lun humor med dagens finurlige vitser, vidunderligt twistede forklaringer, Tonys personligt udvalgte musik, og herudover udsøgt og forkælende madlavning i hans lejlighed på H.C. Andersens vej som afslutning på hvert af kurserne. Det stærke og indbydende samarbejde gjorde at nye ph.d.-studerende hurtigt følte sig hjemme, og det er tydeligt at tidligere ph.d.-studerende fra AAU fortsætter det nære samarbejde, når man ser på holdene bag nye forskningsprojekter rundt omkring i verden.

Hemmeligheden bag Tonys succes ser jeg i hans evne til at *integrere og improvisere*, og det på alle mulige planer. Tony var selv kliniker og musiker, og han formåede at forklare og tydeliggøre de faglige dimensioner i sit arbejde. Han satte ikke bare en video på, og sagde til sine musikterapistuderende, at nu skulle de se, hvordan en musikterapeut arbejder. Han fik de studerende på banen selv, og på samme måde fik han sine ph.d.-studerende til engagerede at gå i dybden med detaljer og præcision, og til at reflektere over og beskrive samtlige trin og facetter, der er nødvendige at eksplicite i forskning. Denne faglige grundighed blev yderligere integreret med en menneskelig varme og omsorg, britisk humor af højeste kaliber og musikalsk ekvilibrisme. Tony virkede som en magnet, der tiltrak sig gode synergi-kræfter.

Det er et privilegium at have samarbejdet med Tony, og hans enorme drivkraft har været så overbevisende, at vi, der er tilbage, vil kunne kaste os i slipstrømmen og forhåbentlig på denne måde fortsætte Tonys mange gøremål og værker, hvis det lykkes os at værne om alt det, han har sat skub i.

Tony som ven og kollega

Inge Nygaard Pedersen ph.d., professor på Musikterapiuddannelsen, Aalborg Universitet og leder af Musikterapiiklinikken, Aalborg Psykiatriske Sygehus. Kontakt: inp@hum.aau.dk

Lars Ole Bonde ph.d., lektor på Musikterapiuddannelsen, Aalborg Universitet, tilknyttet Musikterapiiklinikken, Aalborg Psykiatriske Sygehus, samt professor II på Musikkhøjskolen, Oslo. Kontakt: lobo@hum.aau.dk

Tony var en helstøbt blanding af en systematiker og en festoriginal. Tonys kontor var ikke noget helt almindeligt kontor. Han elskede nemlig lyskæder, gadgets, m.m., og der var meget af det hele – dels egne indkøb, dels gaver fra venner over hele verden. Døren stod næsten altid åben, og især om morgenen strømmede engelsk romantisk kormusik ud på gangene. Den ene langvæg var én kæmpe stor reol, hvor Tony havde gemt alt – ALT – fra sine 19 år i Danmark. Det hele var ordnet systematisk – selv lejlighedssange og vittigheder til ph.d.-kurserne havde deres egne mapper!

Tony var altid meget gavmild både mht. at videregive viden og erfaring men også i forhold til at medbringe kage, kiks, chokolade og vin samt andre gode sager til fælles møder. Tony elskede desuden at lave middag til en gruppe kolleger eller ph.d.-studerende og forberedte det tit i de sene nattetimer.

Tonys humor var uovertruffen, og han lyste op og påvirkede stemningen positivt i enhver sammenhæng. Han blev i musikterapi miljøet kaldt for fyrtårnet – en der virkelig ragede op og lyste rundt i mange lande så andre kunne finde vej i musikterapiens jungle både klinisk og forskningsmæssigt.

Tony startede sin karriere på musik-

terapi på Aalborg Universitet i efteråret 1992 som lektor. Han var blevet "opdaget" af daværende kandidatstipendiat Hanne Mette Kortegaard gennem hendes deltagelse i Europæisk Forening for Musikterapi. (EMTC). Hun fik hurtigt os andre i miljøet overbevist om, at Tony var den rette person til at supplere musikterapi miljøet i Aalborg, og vi headhuntede ham. Han var ikke svær at overtale. Allerede d. 11. juni 1992 skrev han i et brev til HMK en masse spørgsmål vedrørende det nye job. I slutningen skriver han: "*... my brain is beginning to run out of thoughts at the moment but I guess I will have a few more questions in due course. Forgive me if I am a little bit demanding of all sorts of information, it is part of my personality disorder!*" Og ja: krævende mht. information var Tony, men det var netop det fantastiske ved ham, at selv om han var andre steder (i flere uger indimellem) var han altid forberedt til fingerspidserne og parat så snart han trådte ind ad døren i Aalborg.

Tony pressede aldrig på med nye ideer selv om de flød fra ham i en lind strøm. Han lyttede til og respekterede fuldt ud, hvad der allerede var udviklet i miljøet, og så indførte han gradvist nogle flere brikker, så det hele kom til at hænge meget bedre sammen. Han var utrolig musikalsk

og tilførte musikterapi miljøet en ordentlig musikalsk vitaminindsprøjtning, både da han kom og gennem alle årene.

Tony var uhyre flittig med sin egen forskning og har både selv udgivet adskillige solide og vigtige håndbøger i musikterapi og været medforfatter på en række bøger samt udgivet utallige tidsskriftartikler og bogkapitler. Tony sørgede altid for at udgive noget sammen med sine ph.d.-studerende, ligesom han udgav bøger og artikler sammen med kolleger fra mange lande. For Tony var arbejdsdagen sommetider 24 timer med små povernaps indimellem, men han var altid velforberedt og oplagt til mange former for faglige diskussioner.

Under vores oprydning efter Tonys død, dukkede hans besvarelse af et spørgeskema fra oktober 2009 op. Det var hans bidrag til AAUs undersøgelse af det psykiske arbejdsmiljø på universitetet. En række udsagn skulle vurderes på en 5-punkts Likert-skala fra "Strongly agree" til "Strongly disagree". Tony "strongly agreed" med stort set alle udsagn om oplevelsen af jobtilfredshed, undervisning og kollegialt samarbejde. Kun tiden til forskning og de administrative pligter var han mindre tilfreds med. Man får virkelig indtrykket af et menneske, der er på sin rette hyld – den rigtige mand på det rigtige sted, på det rigtige

tidspunkt. "*We have a really excellent working group built up over many years. We rarely argue, and have very good interactions*", skriver han bl.a., og det er vi enige i. Men der er også en bagside af medaljen. Tony vurderer i spørgeskemaet sit helbred som vaklende og synes at arbejdet tager så meget af hans tid og energi, at det påvirker hans privatliv. Han skriver "*The most important improvement could be the development of my ability to say 'no'!*" Det fik han desværre aldrig lært, og hans humor og overskud gjorde nok, at vi ikke altid fik øje på de omkostninger, hans omkringfarende liv havde. Han gav så meget til alle, fra førsteårsstuderende over forskerspirer til sine kolleger, ikke bare små opmærksomheder ved enhver lejlighed, men først og fremmest ved at give sin tid, sin energi og sit engagement. Tony var også en enestående ven – han kunne virkelig sam-tale, både lytte og fortælle. Og når han satte sig til klaveret, var det altid en fest.

Tony vil blive savnet og husket og hans engagement vil sætte sig spor langt ud i fremtiden på rigtig mange niveauer. Os der har været nære venner og kollegaer med ham gennem snart 19 år er taknemmelige for at have kendt ham og for at være blevet dybt inspireret og beriget af venskabet med ham.

I *Voices 11(3) November* samler Lars Ole Bonde, Cheryl Dileo og Denise Grocke en oversigt over alt, hvad Tony har skrevet, samt en lang række indlæg om de forskellige sider af Tonys virke. www.voices.no

Noget af det musikken kan

Tekst og musik: Helle Nystrup Lund

1. Musikken kan nå langt omkring
for sangen den har vinger
Rytmen er en ledetråd
særligt når det swinger
En sang kan trække tænder ud
og hjælpe til at mærke
glæde, smerte, pine
Den kan få dig til at grine
2. Når hele verden er fyldt op
med stemmer og med lyde
Når alt er gådefuldt og sort
og koder man skal tyde
Så kan en melodi, en sang
gi' retning midt i larmen
I et mørke kaos rod
kan musikken give mod
3. Musikken den kan tage plads
når alt er tomt og stille
Når ingenting det fylder mest
og man er ganske lille
Når alt håb det forlængst er væk
og lykken læng're ude
Kan musikken som en ven
give håb tilbage igen
4. Musikken kan nå langt omkring
for sangen den har vinger
Rytmen er en ledetråd
særligt når det swinger
En sang kan kalde minder frem
fra tider der er glemte
Den ka' ryste, rokke, ruske
Musikken får dig til at huske:

Smerte, glæde, vrede
Den kan få dig til at græde
Glæde, smerte, pine
Den kan få dig til at grine

Vrede, glæde, smerte
Den kan mærkes i dit hjerte
Glæde, ro og fred
Den kan få det hele med

NOGET AF DET MUSIKKEN KAN

TEKST OG MUSIK:
HELLE NYSTRUP LUND

SAMBA-VISE

Mu sik ken kan nå langt omkring for
sangen den har ving - er Ryt-men er en le - de-tråd
sær ligt når det swing - er En sang kan træk ke tænd er ud og
hjælpe til at mær - ke glæ - de smer - te pi ne Den ka'
få dig til at gri - ne
rys - te, rok - ke, rus ke Mu-sikken får dig til at hus -ke
Smer - te, glæ - de, vre de Den ka' få dig til at græ - de
Glæ - de, smer - te, pi - ne Den ka' få dig til at gri - ne
Vre - de, glæ - de, smer - te Den ka' mær-kes i dit hjer - te
Glæ - de, ro og fred Den ka' få det he - le med

At gøre sig parat til det mulige møde

Charlotte Lindvang musikterapeut, ph.d., adjunkt ved musikterapiuddannelsen Aalborg Universitet, samt privatpraktiserende. Kontakt: chli@hum.aau.dk / www.charlottelindvang.dk

Mange musikterapeuter, uanset deres specifikke arbejdsfelt, vil kunne nikke genkende til, at en af deres spidskompetencer er, at kunne etablere et møde med klienten dér, hvor klienten er. Denne artikel sætter fokus på forberedelsen af den terapistuderendes møde med fremtidige klienter og ser nærmere på musikterapiuddannelsens medvirken til udvikling af terapeutiske kompetencer hos de studerende igennem deltagelse i det terapeutiske spor.

Artiklen er baseret på og refererer til min ph.d. afhandling *"Et Resonant Læringsfelt"*, som blev forsvaret i 2010. Formålet med min forskning var primært at

undersøge, hvordan musikterapistuderende på Aalborg Universitet oplever og beskriver de læreprocesser som igangsættes via selverfaringen, (se faktaboks).

Som perspektivering af undersøgelsen af de studerendes læreprocesser undersøgte jeg professionelle musikterapeuters opfattelse af selverfaringens betydning for udvikling af terapeutisk kompetence i praksis. Nedenfor introduceres design, metoder og analyser fra min forskning i overordnede træk. Derefter reflekterer jeg over artiklens fokus, og argumenterer for, at det at gøre sig erfaringer på egen krop, og kunne stå styrket i egen væren, muliggør imødekom-

Faktaboks

Musikterapiuddannelsen på Aalborg Universitet integrerer professionel praksislæring og oplevelses-orienteret træning i studieforløbet. Uddannelsen er grundlæggende baseret på læring i tre parallelle spor: det teoretiske spor, det musikalske spor og det terapeutiske spor. Selverfaring (læreterapi) er implementeret i den musikterapeutiske uddannelse i form af forskellige fag på det terapeutiske spor, hvor den studerende er i "klientens position". Siden introduceres terapeutperspektivet, hvor man lærer at varetage terapeutrollen overfor grupper af medstuderende (se Pedersen 2002, 2007a, 2007b, samt Lindvang 2007). På bachelordelen indgår de studerende i gruppeterapi og på kandidatuddannelsen deltager de studerende i bl.a. individuel terapi, interterapi og gruppeledelse. Se i øvrigt uddannelsens fagbeskrivelser: <http://www.mt-uddannelsen.aau.dk/Fagbeskrivelser/>, hvor målene med de enkelte læreterapeutiske fag står beskrevet.

menheden og paratheden i forhold til klienten: den indledende bevægelse i relationen.

Sparsom forskning

Forskning i psykoterapeuters faglighed på tværs af teoretiske skoler dokumenterer enighed om, at personlig terapi er gavnlig i forhold til at udvikle sig som terapeut (Macaskill & Macaskill, 1992; Pope and Tabachnick, 1994; Orlinsky et al., 2005; Rønnestad 2006). Dette har dog ikke ført til megen litteratur eller videre forskning på området. Relativt få studier har undersøgt effekten af den personlige terapi eller undersøgt og genereret indsigt i, hvordan lærerterapi eller den personlige terapi efter endt uddannelse påvirker praksis (Hougaard, 2004; Watson 2005; Geller et al., 2005). Forskningsbaseret viden om, hvad der skal til for at blive en veluddannet psykoterapeut, er i det hele taget begrænset, hvilket kan skyldes, at træning og uddannelse er et vanskeligt område at undersøge empirisk (Mortensen, 1998). Dog dokumenterer en række undersøgelser, at terapeuter har et stærkt personligt, såvel som professionelt, udbytte af egen-terapi, og det bekræfter fornuften ved integration af egen-terapi i terapeutens uddannelse (Macran and Shapiro, 1998; Orlinsky et al., 2005; Rønnestad 2006). Indenfor musikterapiområdet er der foretaget nogle få ikke-publicerede (pilot)undersøgelser vedr. implementering af egen-terapi i uddannelsen: Streeter, 1999; Hald et al., 2001; Hannibal, 2004 (se Lindvang 2010 s. 57-59). Desuden har Kathleen Murphy undersøgt selverfaringen på musikterapiuddannelsen på Temple University (Murphy 2007), og i min afhandling diskuterer jeg forskelle og ligheder i resultaterne mellem Murphy's og min egen undersøgelse (Lindvang 2010, s.

309). Et væsentligt resultat i Murphy's undersøgelse var, at både de studerende og de ansatte vurderede, at det var gennem oplevelser af selv at være klient, at de studerende lærte mest om musikterapi, sammenlignet med det, de lærte ved at være i rollen som observatør eller terapeut i træningssammenhæng.

Ph.d. undersøgelsen; etik, design, metoder og analyseresultater

Det er en seriøs opgave for enhver forsker at konfrontere den etiske fordring på en professionel måde og sørge for at designe, gennemføre og formidle sin undersøgelse på en etisk forsvarlig måde (Brinkmann 2007; Kvale 2008). Musikterapi i Danmark er et lille miljø, og det har været øverst på min etiske dagsorden så vidt muligt at sikre deltagernes anonymitet. Ligeledes lå der etiske overvejelser til grund for valget af metoder.

Undersøgelsen benyttede sig af en specifik type 'mixed-methods-design', hvor en kvantitativ metode implementeres i et overordnet kvalitativt design (Creswell & Clark 2007).

Den kvalitative del. For at finde svar på spørgsmålet om hvordan studerende oplever og beskriver deres læreprocesser fra klientrollen, foretog jeg en interviewundersøgelse. Ni musikterapi-studerende på sidste studieår meldte sig frivilligt som informanter. De studerende blev bedt om at vælge en improvisation fra deres selverfaring på studiet, som havde særlig betydning for dem, og medbringe optagelsen af denne til interviewet. Interviewene var semistrukturerede (Kvale 2008), de blev optaget og transskriberet, og efterfølgende gennemlæst og godkendt af interviewpersonerne. En kopi af det musikalske materiale indgik i datamaterialet, og blev senere ana-

lyseret ud fra Carolyn Arnason's eklektiske model (Arnason 2002), hvor musikalsk mening udforskes gennem en proces med flere lyttende og reflekterende trin (Lindvang 2010, s. 115). Den hermeneutiske analyse af interviewtekst og musik mandede ud i et "improvisations-narrativ" for hver studerende. Den narrative form gav mulighed for at sammenflette både tekst- og musikanalyse i en form for kunstnerisk fortolkning (Austin & Forinash 2005)¹. Narrativerne, som kvalitative undersøgelsesresultater, tydeliggjorde først og fremmest den enkeltes personlige særkende og unikke måde at være på, og den mangfoldighed som kom til udtryk i narrativerne, var knyttet til de forskellige livshistorier som de studerende hver især havde med sig. Der var følgende fællestræk i improvisations-narrativerne:

- 1) Den dynamiske modsætning mellem at udforske verden og nye sider af sig selv, overfor at finde hjem i sig selv og blive bekræftet og accepteret, som den man er.
- 2) En voksende bevidsthed i forhold til relationers helende potentiale og betydning for menneskelig udvikling.

Improvisations-narrativerne blev desuden en illustration af, hvordan selverfaring i musikterapi træningen kan være en krævende og nærmest krisepreget proces, lige såvel som den kan være forløsende og livgivende (Lindvang 2010, s. 139 ff.).

Senere foretog jeg en metateoretisk analyse af data i lyset af kybernetisk psykologi (Ole Vedfelt 1996; 2000; 2001). Ifølge

den analyse blev det bl.a. fundet, at evnen til krydsmodal sansning, svarende til bevidsthedsmæssigt at modtage og arbejde simultant med mange typer information, både fra en selv og fra klienten, udvikles gennem praksislæring (Lindvang 2010, s. 196 ff. + s. 297). Resultatet er med andre ord, at den studerende lærer at rumme kompleksiteten i det nonverbale, og lærer at anvende krydsmodalitet i interaktionen. Denne kompetence opfatter jeg som nært forbundet med *affect attunement*, hvor terapeut og klient deler indre følelsesmæssige bevægelser, hvilket er helt centralt i musikterapi (Trondalen & Skårderud 2007).

Den kvantitative del. I forlængelse af den kvalitative undersøgelse af studerendes erfaringer blev et spørgeskema udviklet og distribueret online til medlemmer af danske musikterapeuters faglige organisation (MTL). Det blev sendt til 45 musikterapeuter, uddannet på Aalborg Universitet mellem 2001 og 2007. Svarprocenten lå på 71 % (N=32). Formålet med spørgeskemaerne var at undersøge professionelle musikterapeuters vurdering af egen kliniske kompetence, samt betydningen af deres læring fra musikterapistudiets terapeutiske spor (Lindvang 2010, s. 253 ff.). Besvarelsenerne blev primært bearbejdet med deskriptiv statistik, og resultaterne viste en utvetydig tendens til at deltagerne havde en høj grad af selvtillid i forhold til de terapeutiske kompetencer der blev spurgt til.²

I undersøgelsen bad jeg som nævnt den professionelle musikterapeut om at vurdere, i hvilken grad selverfaringen (læreterapien)

1 Den studerende fik tilsendt narrativet og blev bedt om at evaluere, i hvor høj grad vedkommende kunne kende sig selv i teksterne. Deltagerne svarede generelt, at de i høj grad kunne genkende sig selv i det fortolkede materiale (Lindvang 2010, s.193).

2 Afhandlingen kan downloades: <http://www.mt-phd.aau.dk/phd-theses/> Se spørgeskemaet i appendix s. 452 ff.

på studiet havde haft en betydning i forhold til *udvikling* af forskellige terapeutiske kompetencer. Følgende kompetencer blev i særlig grad vurderet som forbundet med læring gennem selverfaring: 1) evnen til at være bevidst om og kunne forstå sin egen rolle i et musikterapeutisk forløb, 2) evnen til at kunne håndtere og forstå modoverførings fænomener, samt 3) evnen til at møde klienten på dennes egne præmisser og at kunne følge klientens behov (Lindvang 2010, s.264). Følgende var et markant resultat fra spørgeskema-undersøgelsen: De deltagende musikterapeuter, med erfaring fra flere jobs og flere forskellige klientgrupper, vurderede, at selverfaring gennem terapeutisk træning har stor betydning for udvikling af refleksiviteten hos terapeut, samt for udviklingen af kompetencen til at møde klienten. Samlet set drejer det sig om udvikling af en *dobbeltrettet bevidsthed*.

Værdifulde oplevelser 'på egen krop'

Lad os vende tilbage til de kvalitative interviews med de ni musikterapistuderende i sidste studieår. Selvom der i interviewene ikke var direkte fokus på den kommende terapeutiske praksis, udtalte alle ni studerende sig om deres spirende terapeutidentitet, og reflekterede over, hvordan det kunne komme klienter til gode, at der blev sat fokus på vigtige personlige temaer gennem selverfaringen på studiet. I det følgende inddrages også udenlandske undersøgelsesresultater i refleksionerne.

Interviewene belyste, hvordan de studerende gennem egne erfaringer havde tilegnet sig en kropsligt integreret viden om, hvordan det føles at være klient i musikterapi, og blive modtaget på en sensitiv og accepterende måde, samt indsigt i hvor væsentligt det er for terapeutisk arbejde,

at klienten oplever en grundlæggende tillid til terapeuten. Flere studerende beskrev, at opbygning af et tillidsforhold tager tid, og det er ikke altid let. *"At være sammen med en terapeut og have evnen til at opbygge tillid og alliance – det er også noget du gradvist lærer i klientrollen, og det perspektiv må du huske på, når du selv bliver musikterapeut"*, udtalte en musikterapistuderende (Lindvang 2010 s.202).

Det er et interessant spørgsmål, hvorvidt og hvordan det, der opleves i klientrollen, kan omsættes til erfaringer, der styrker terapeutiske kompetencer. I spørgeskemaundersøgelsen svarede 90,6 % af de deltagende musikterapeuter, at de generelt havde været i stand til at integrere deres personlige erfaringer fra at have været i et forløb som klient under uddannelsesforløbet i deres professionelle identitet som terapeut (ibid., s.279). Interviewundersøgelsen med de studerende viste, at negative oplevelser fra klientperspektivet paradoksalt nok også kan medvirke til udvikling af terapeutidentitet. Fx kan oplevelser af uhenigtsmæssige interventioner fra terapeutens side skærpe den studerendes bevidsthed om, hvor væsentligt det er at udvikle sin sensitivitet og sin evne til at lytte og være nærværende for at kunne imødekomme fremtidige klienters behov.

Macran, Stiles og Smith (1999) interviewede psykodynamisk orienterede psykoterapeuter om deres erfaringer fra klientrollen. Terapeuterne var i stand til at 'oversætte' deres oplevelser fra klientrollen til terapeutiske kompetencer og forholdemåder, som de kunne bruge i klinisk praksis: erfaringen med at få 'plads' til egen proces som klient kunne overføres til rollen som terapeut, idet de senere var i stand til at give deres klienter den 'plads', de selv var blevet givet som klienter.

Kontakt med 'selv og anden'

Som nævnt illustrerede improvisationsnarrativerne, at de studerende lærte sig selv bedre at kende og *samtidig* udviklede fornemmelse for relationens betydning og helende potentiale. Desuden påpegede den metateoretiske analyse af de studerendes læreprocesser netop forholdet mellem selvudvikling og relation som et væsentligt dynamisk forhold (ibid., s.205 + s.232). En musikterapistuderende fortalte om hendes udviklingsproces på studiet: *"Det er gået op for mig, at hvis jeg kan dét – lære at 'holde med mig selv' så kan jeg ret meget mere... – jeg er begyndt at varetage mine egne interesser og behov også, i stedet for kun andres. Og jeg kan mærke, at det kun er igennem dét, at jeg kan være terapeut..."* (ibid., s.206). Den studerende udtrykker her sin erkendelse af, at hendes selvudvikling og evne til egenomsorg får betydning for fremtidige terapeutiske relationer.

Lignende resultater findes i to kvalitative interviewundersøgelser fra USA, hvor deltagerne var nyuddannede eller næsten færdiguddannede psykoterapeuter. De rapporterede samstemmende, at deltagerne gennem oplevelser fra selv at være klient dels udviklede deres selvfornemmelse og evne til at være i kontakt med sig selv, dels den empatiske forståelse for deres klienter og for klienternes terapeutiske proces (Grimmer and Tribe, 2001; Murphy, 2005).

Den metateoretiske analyse i min undersøgelse viste også, at forholdet mellem læring og bevidsthed udvikles gennem selverfaringen, som bl.a. viser sig ved at den studerende opbygger en tillid til det han/hun mærker her-og-nu (Lindvang 2010 s. 205). En studerende sagde: *"Jeg tror, at det med 'kernen' er det centrale, og det er dét, jeg kan bruge, rent fagligt, ..., – at kunne finde min egen kerne i det, være*

til stede, og stole på, at det jeg kan, det er tilgængeligt, og det behøver ikke være planlagt alt sammen..." (ibid., s.157). Denne udtalelse beskriver, hvordan udvikling af evnen til at være i kontakt med sig selv ('egen kerne'), kan få betydning for paratheden til at være imødekomende overfor klienten, åbent og fleksibelt. En anden musikterapistuderende udtrykker: *"Hvis ikke vi havde haft det terapeutiske spor, og kun havde læst om det, så ville det hele have været fragmenteret inde i mig... Jeg ville ikke have resonneret følelsesmæssigt... Så ville det have været mere adskilt, tror jeg og – måske også mere "dem og os" – at der er nogle, der er klienter, og nogle der er terapeuter"* (ibid., s.173). Den studerende peger her på noget væsentligt, nemlig udviklingen af evnen til med en følelsesmæssig resonans at komme klienten i møde, og på udviklingen af medmenneskelig forståelse: terapeut og klient er ligeværdige, om end de ikke er ligestillede.

Musikken i selverfaringen

Musikterapeuter trænes i evnen til at lytte (Pedersen 2000), og har musikken at 'komme i møde med' og skabe relation med. Som det fremgik af metaanalysen (ibid., s.203), spiller musikken en særlig rolle i læringen: gennem oplevelser og erfaringer i og med musik udvikles relationen til musik. De studerende lærer deres redskaber at kende indefra gennem den kropsligt forankrede selv-erfaring, og opbygger tillid til musikkens transformerende egenskaber og til de musikterapeutiske processer. *"Det må opleves, tror jeg, – man skal opleve de der processer i kroppen, sammen med musikken, selv, for helt at forstå det..."*, sagde en studerende (ibid., s.142). Her billedliggøres den komplekse læring: der er en vekselvirk-

ning mellem signalerne i kroppen, fornemmelsen af selvet og det musikken vækker, og den refleksive forståelse. Jeg tror, at den ekspanderende viden om sammenhængen mellem den menneskelige hjerne, kroppen og sindet vil få betydning for forskningen i musikterapi, og derfor også på sigt for den indsigt, vi kan få i den musikterapeutiske selverfarings dybe betydningslag.

Diskussion

Narrativerne illustrerede det personlige og unikke, som hver studerende finder frem til i sig selv eller folder ud gennem egen-terapeutisk træning. Dette fund vækker til eftertanke i en tidsalder, hvor der er fokus på at leve op til universelle standarder. Hvordan kan vi vide, om terapeuterne er dygtige og veluddannede eller 'bare unikke'? Et vigtigt bidrag i denne debat er Jette Fog og Lars Hem's publikation i 2009, hvor de tager udgangspunkt i den opfattelse, at *det konkrete* – den enkelte klient, den enkelte terapeutiske relation og det enkelte terapeutiske øjeblik – altid må have forrang frem for *det almene*. Dvs. at man ifølge den opfattelse heller ikke kan uddanne de terapeutstuderende til en fælles specificeret standard, de kan *måles* imod. Det må derfor tolkes positivt, når de studerende tilsyneladende udvikler sig til at blive mere forskellige, end de var til at begynde med. "Udviklingen af terapeutiske kompetencer er rettet mod, at den enkelte studerende kultiverer *sit særpræg*, fordi det er gennem det personlige særpræg, den professionelle empati kan komme til udtryk". (Fog & Hem 2009, s.276). I den forstand er psykoterapi og musikterapi altid særbehandling. Når musikterapeuterne i spørgeskemaundersøgelsen klingede positivt med på spørgsmålet om at møde klienten der, hvor han/hun er,

kan det derfor være, fordi det resonerede med noget væsentligt i deres fagpersonlige identitet: de er ikke bundet til at følge en manual – med lydhørhed og fleksibilitet gør de sig hele tiden parate på ny, til det mulige, særlige møde med klienten.

Men gennemgår vi den forskningslitteratur, der findes om emnet, har det til dato ikke været muligt empirisk at påvise, at den terapeut, som har været i egen-terapi, skulle være i stand til at skabe bedre behandlingsresultater. Det er et uhyre vanskeligt område at forske i, og der findes kun få studier, som undersøger spørgsmålet, de er af ældre dato, og er blevet kritiseret for at være for små og for dårligt designet (Hougaard 2004). Derimod er det muligt at lytte til konklusioner fra store internationale undersøgelser, der bygger på terapeuters selv-rapportering, som viser, at personlig terapi med stor sandsynlighed kaster meget positivt af sig både på det personlige og på det professionelle plan.

Til sidst vil jeg omtale den begrænsning, der er forbundet med at samle empiriske data indenfor læreprocesser og selverfaring: Hvordan er det muligt at gribe de mangfoldige processer, når meget af det, der læres, foregår under bevidsthedstærsklen som tavs viden? Jeg valgte interview-metoden primært af etiske hensyn: når fokus var på selverfaring, måtte selvet få en stemme, – og for at imødekomme behovet for en anden type information blev betydningsfulde improvisationer inddraget som data. Alligevel må jeg erkende, at der var og er langt mere viden i det resonante læringsfelt end undersøgelsen har kunnet gribe om. Jeg tænker, at det er et vilkår, at der findes mere i os og mellem os, end vi ved af og kan kontrollere. Samtidig må vi anerkende forskningen, og glæde os over, at vi hele tiden kan blive klogere.

Afrunding

Mange musikterapeuter har nok oplevelsen af, at det, de havde med sig fra uddannelsen, herunder erfaringer fra klientperspektivet, kun var en begyndelse – 'noget at tage afsæt i', som en af deltagerne i den omtalte spørgeskemaundersøgelse skrev i en kommentar. Der er meget som skal læres 'i marken', og det, som er lært, skal udvikles og vokse sammen med de kontekster, den enkelte lander i. Mit ønske har været, at fremhæve styrken i det professionelle nærvær som kan bygges op under uddannelsen og videreudvikles gennem personlige terapeutiske processer. Evnen til at komme klienten i møde er en af de dybeste humanistiske kvaliteter, vi med faglig stolthed kan virkeliggøre i arbejdet.

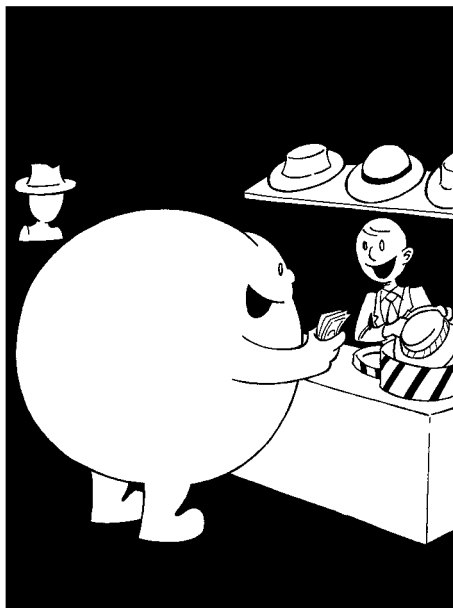
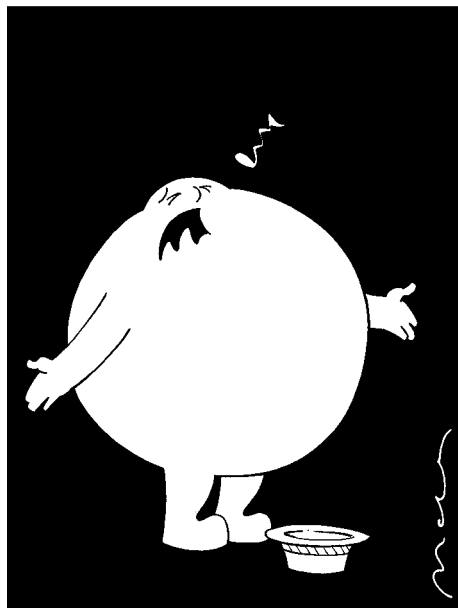
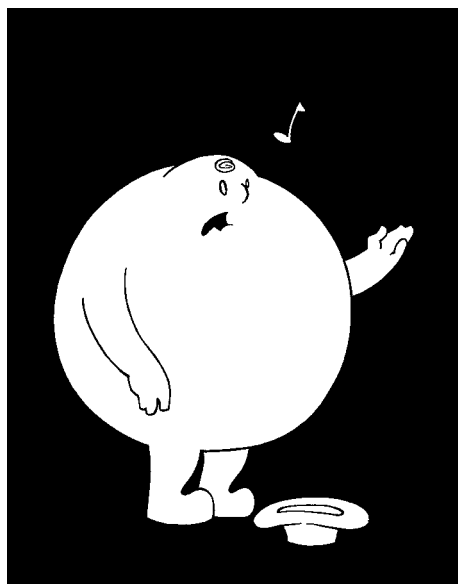
Litteratur

- Arnason, C. L. R. (2002). An eclectic approach to the analysis of improvisations in music therapy sessions. *Music Therapy Perspectives*, 20, 4-12.
- Austin, D., & Forinash, M. (2005). Arts-based research. In B. L. Wheeler (Ed.) *Music therapy research* (Second ed., pp. 458-471) Barcelona Publishers.
- Brinkmann, S. (2007). The good qualitative researcher. *Qualitative Research in Psychology*, 4(1-2), 127-144.
- Creswell, J. W., & Clark, V. P. (2007). *Designing and conducting mixed methods research*. USA: Sage publication, Inc.
- Fog, J. & Hem, L. (2009). *Psykotterapi og erkendelse. Personligt anliggende og professionel virksomhed*. Akademisk Forlag, København.
- Geller, J. D., Norcross, J. C., & Orlinsky, D. E. (Ed.) (2005). *The psychotherapist's own Psychotherapy*. Oxford: Oxford University Press.
- Grimmer, A., & Tribe, R. (2001). Counseling psychologists' perceptions of the impact of mandatory personal therapy on professional development – an exploratory study. *Counseling Psychology Quarterly*, 14(4), 287-301.
- Hald, S., Majlund, A., Holland, P., & Karpantchof, M. (2001). *Musikterapeuters egenterapi, – en undersøgelse af musikterapeuters egenterapi med udgangspunkt i lærerterapien på Aalborg uddannelsen*. Ikke publiceret bachelor-projekt.
- Hannibal, N. (2004). *Foreløbig opgørelse af resultater af spørgeskema-undersøgelse af "kandidater i musikterapi og studerende på 10. semesters vurdering af musikterapi-uddannelsen*. Aalborg Universitet. Ikke publiceret pilotundersøgelse.
- Hougaard, E. (2004). *Psykotterapi. Teori og Forskning*. (2.udgave) København: Dansk Psykologisk Forlag.
- Kvale, S. (1997/2008). *Interview. En introduktion til det kvalitative forskningsinterview*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Lindvang, C. (2007). Bevidsthed, erkendelse og kreativitet, – om egenterapi på musikterapi-uddannelsen, set i lyset af kybernetisk psykologi. *Psyke & Logos*, 28(1), 548-573.
- Lindvang, C. (2010). *"Et resonant lærings-felt. Egen-erfaring og udvikling af terapeutiske kompetencer. En kombineret undersøgelse af studerendes oplevelser gennem egen-erfaring samt af professionelle musikterapeuters evaluering af deres kliniske kompetencer"*. Ph.d. afhandling Aalborg Universitet. (Skrevet på engelsk og kan downloades fra forskerskolens hjemmeside: <http://www.mt-phd.aau.dk/phd-theses/>)
- Macaskill, N., & Macaskill, A. (1992). Psychotherapists-in-training evaluate their personal therapy: Results of a UK survey. *British Journal of Psychotherapy*, 9(2), 133-138.
- Macran, S., & Shapiro, D. A. (1998). The role

- of personal therapy for therapists: A review. *British Journal of Medical Psychology*, 71, 13-25.
- Macran, S., Stiles, W., & Smith, J. (1999). How does personal therapy affect therapists' practice? *Journal of Counseling Psychology*, 46(4), 419-431.
- Mortensen, K. V. (1998). Hvordan uddanner man en god-nok psykoterapeut? *Psyke & Logos*, 19(1), 220-233.
- Murphy, D. (2005). A qualitative study into the experiences of mandatory personal therapy during training. *Counseling and Psychotherapy Research*, 5(1), 27-32.
- Murphy, K. (2007). Experiential learning in music therapy: Faculty and student perspectives. *Qualitative Inquiries in Music Therapy*, 3, 31-57.
- Orlinsky, D. E., Norcross, J. C., Rønnestad, M. H., & Wiseman, H. (2005). Outcomes and impacts of the psychotherapists' own psychotherapy: A research review. In J. D. Geller, J. C. Norcross & D. E. Orlinsky (red.), *The psychotherapist's own psychotherapy*. (s.214-235) Oxford: Oxford University Press.
- Pedersen, I. N. (2000). Inde-fra eller ude-fra – orientering i terapeutens tilstedeværelse og nærvær. I C. Lindvang (red.) *Den musikterapeutiske behandling. Musikterapi i psykiatrien. Årsskrift 2000* (s.87-109) Musikterapiklinikken. Aalborg Psykiatriske Sygehus & Aalborg Universitet.
- Pedersen, I. N. (2002). Self-experience for music therapy students – experiential training musictherapy as methodology – A mandatory part of the music therapy programme at Aalborg university. I: J. T. Eschen (red.), *Analytical music therapy*. (s.168-189) London: Jessica Kingsley Publishers.
- Pedersen, I. N. (2007a). Musikterapeutens disciplinerede subjektivitet. *Psyke & Logos*, 28(1), 358-384
- Pedersen, I. N. (2007b). 25 år i modvind og medvind, susende storme og strålende solskin. Musikterapiuddannelsen 25 år – Festskrift. Institut for Kommunikation, AAU.
- Pope, K. S., & Tabachnick, B. G. (1994). Therapists as patients: A national survey of psychologists' experiences, problems, and beliefs. *Professional Psychology: Research and Practice*, 25(3), 247-258
- Ridder, H.O., Hannibal, N., Wigram, T., Holck, U. & Bonde, L.O. (red.) (2010) *Musikterapi – Formidlings-DVD om musikterapi*. Aalborg Universitet, Institut for Kommunikation.
- Rønnestad, M. H. (2006). Fokus på psykoterapeuten – betragtninger om psykoterapiforskning og professionel udvikling. *Mellanrummet. Tidsskrift Om Barn- Och Ungdomspsykiatri.*, (15), 19-31.
- Rønnestad, M. H. & Orlinsky, D. E. (2005). En introduktion til temaet psykoterapeuters egenudvikling. *Impuls, Tidsskrift for Psykologi*, 2, (s. 4-9)
- Streeter, E. (1999). *The value of personal group music therapy in the training of music therapists*. Ikke publiceret.
- Trondalen, G. & Skårderud, F. (2007). Playing with affects – and the importance of “affect attunement”. *Nordic Journal of Music Therapy*, 16 (2), 100-111.
- Vedfelt, O. (1996). *Bevidsthed. Bevidsthedens niveauer*. København: Gyldendal.
- Vedfelt, O. (2000). *Ubevidst intelligens. Du ved mere end du tror*. København: Gyldendal.
- Vedfelt, O. (2001). Fra Jung til cybernetisk psykologi. In P. Skogemann (Ed.), *Symbol, analyse, virkelighed. Jungiansk teori og praksis i Danmark* (s. 288-317) København: Lindhardt og Ringhof.
- Watson, T. (2005). Steering a path through change: Observations on the process of training. *British Journal of Music Therapy*, 19(1), 9-15.

OTTO

Anders Brønserud

Syng med til det sidste!

Reaktioner fra landets plejehjem

Ulla Ladegaard Jacobsen kandidat i musikterapi. Medudgiver og tovholder på cd-projektet. Kontakt: ullalaja@gmail.com

I 2008 mandede et 4.-semesters projekt ud i en cd Syng med til det sidste! med akkompagnementsmusik til brug ved fællessang med ældre (se omtale i Dansk Musikterapi 2008, nr. 2, s. 18). Med støtte fra CV Obel, Spar Nord, Sangens År og Institut 11, AAU kunne musikterapi-miljøet producere og udsende cd'en gratis til alle landets plejehjem. Efterfølgende har vi modtaget mange positive tilbagemeldinger, som vi bringer et lille udsnit af her:

"Det har været forfriskende til vores ugentlige fællessang, hvor jeg gennem 5 år har været alene om at holde tonen og takten... Behovet er enormt, så vi ser frem til flere produktioner!!"

Aktivitetstovholder, Plejecentret Ulleruphus, Fredericia

"Vi samler ofte vores beboere og synger sammen, og i den forbindelse mangler vi ofte lidt play-back som støtte til vores sang. Så det var en kærkommen gave. TAK for det." Gruppeleder, Møllemærsk ældrecenter, Aabenraa

"Endnu engang mange tak for jeres omsorg, jeg vil viderebringe cd'en, så vi kan bruge den i vores bo-enheder og i ergoterapien. Det er sørme et godt stykke arbejde, I har lavet." Sosu-assistent, Områdecenter Bakkegården/Rosenvænget, Randers

"Vi har allerede hørt den mange gange til

stor glæde for vores beboere. Det er sjældent, at vi oplever at noget bare dumper gratis ind ad døren, men skønt, at det skete denne gang. Tak for det!" Områdeleder, Frøstrup, Thisted

"Det lyder som noget, vi i høj grad kan bruge, da vi ofte netop sidder i den situation, at vi så gerne vil synge sammen, men mangler både én der kan spille, og nogle der kan synge ordentligt igennem." Områdeleder, Plejecenter Kirkedal

"Det er jo ikke så tit, vi får noget foræret, og netop denne cd – med alle de dejlige gamle danske sange – vil helt sikkert sprede glæde blandt beboerne. I skal have tusind tak for den – et dejligt input på en vinterkold dag." Centerleder, Plejehjemmet Rosengården, Vejle

"Vi takker mange gange, og den vil blive brugt flittigt i forbindelse med vores aktiviteter." Ældre- & Sundhedschef, Lolland

"Det er et rigtig flot initiativ og min glæde over cd'en, som jeg er sikker på, vi får megen nytte af, er stor." Forstander, Plejehjemmet Engskrænten, Rødovre

Cd'en er gratis, og er man interesseret i at få fat i en, kan man blot sende en frankeret kuvert med sin adresse til musikterapiuddannelsens sekretær Kirsten Christensen, Kroghstræde 6, 9220 Aalborg øst.

Min arbejdsdag

*Mathias Granum cand. mag. i musikterapi. Ansat som musikerapeut i Integrationsnet – En del af Dansk Flygtningehjælp.
Kontakt: mathias.granum@drc.dk*

Klokken er 10.15 tirsdag formiddag. Jeg har lige undervist i musik i en specialklasse på Odder Ungdomsskole og er nu på vej til Gellerup i Århus Vest. Denne dag er ugens første rigtige arbejdsdag, da jeg om mandagen sad hjemme og skrev på en ansøgning til en pulje fra integrationsministeriet, og legede lidt med min få uger gamle søn, Lucas.

Puljen vender vi lige tilbage til, men på nuværende tidspunkt, hvor jeg sidder i bilen, kredser mine tanker mere om dagens næste opgave, som er at lede to gruppeforløb. Hver gruppe består af fire nydanske børnehavebørn, som pædagogerne vurderer har brug for ekstra støtte. Arbejdet er en del af min ansættelse som musikerapeut i Dansk Flygtningehjælp, hvor jeg er ansat på lidt over halv tid. Denne del af mit arbejde kalder vi for 'Projekt Skoleparathed', og de 60 minutter lange sessioner består grundlæggende af fire elementer:

- **SPROGSTIMULERING**, hvilket foregår gennem en metode der hedder 'dialogisk læsning' hvor man læser, diskuterer og dramatiserer historier fra billedbøger.
- **SOCIAL OG EMOTIONEL LÆRING**, også kaldet trin-for-trin metoden (se www.spf-herning.dk/product/trin-for-trin-1-komplet-3274/), som jeg synes er et glimrende pædagogisk materiale

til at lave psykoedukativt arbejde med børnehavebørn. Jeg anbefaler trin-for-trin metoden til alle musikerapeuter, der arbejder med børn i børnehavealderen. Metoden rummer teknikker til at arbejde med empati, impuls kontrol og konfliktløsning.

- **MUSIKTERAPEUTISKE AKTIVITETER**, som jeg tilrettelægger efter temaerne i dagens 'Trin-for-trin' modul. Her arbejder vi f.eks. med temaet 'frygt', hvor jeg sætter noget uhyggeligt musik på anlægget, og så bevæger vi os gennem rummet, som om vi er bange og prøver at gemme os. Vi laver også musikalske følelsesquizzes, hvor et af børnene f.eks. danser en bestemt sindstemning, imens jeg improviserer musik til. Bagefter skal de andre gætte, hvilken følelse vi forsøgte at illustrere.
- **FYSISK LEG** er også en vigtig del af hver session, og legene tilrettelægges så børnene har brug for at samarbejde for at klare opgaven. Derudover er de kropslige lege en god måde at 'lukke noget damp ud' for disse børn, hvoraf nogle netop deltager i gruppen, fordi de kan have svært ved at koncentrere sig i længere tid ad gangen. Legene henter jeg ofte fra en nyttig manual i den terapeutiske metode 'Joyful Play' (www.projectjoy.com).

Klokken 10.30 ankommer jeg til lokalcenteret 'Globus 1' i Gellerup, hvor sessionerne finder sted. Jeg har en halv time til at spise et æble og finde madrasser, instrumenter og legeredskaber frem, inden den første børnegruppe ankommer. Selvom gangen ned til hoveddøren er lang, kan jeg altid tydeligt høre, når børnene træder ind i bygningen på de ivrige råb, som lyder gennem korridoren. De fire børn og deres pædagog kommer ind og sætter sig på madrasserne på gulvet, og alle får mulighed for at fortælle, hvad de har oplevet siden sidst. Et par af børnene vifter energisk med deres fingre for at fortælle noget, mens to piger er mere tilbageholdende. Det er tredje gang denne gruppe er samlet, og vi har bevidst sammensat gruppen, så den repræsenterer børn med en blanding af problematikker. Hvor nogle af børnene har det svært med im-

pulskontrollen, er andres problem at 'komme ud over scenekanten'. Denne form for gruppesammensætning havde vi held med i den forrige gruppe, hvor de stille piger og de udfarende drenge gradvist nærmede sig hinandens energiniveau. I denne gruppe har den ene af pigerne endnu ikke sagt noget i indledningsrunden, og gør det heller ikke i dag. Da vi bagefter leger på gulvet, kommer der dog et grin frem i hendes ellers lidt forsigtige ansigt, og hun har held med at kopiere de rytmer, vi klapper og spiller. Sidst i timen rækker hun flere gange hånden op og svarer med korte sætninger på de spørgsmål, jeg stiller til højt-læsningsbogen. Det turde hun ikke de første to gange, hun var her, så det ser ud til så småt at gå fremad.

Efter de to sessioner er klokken blevet 14, og jeg føler mig godt brugt og sveder en

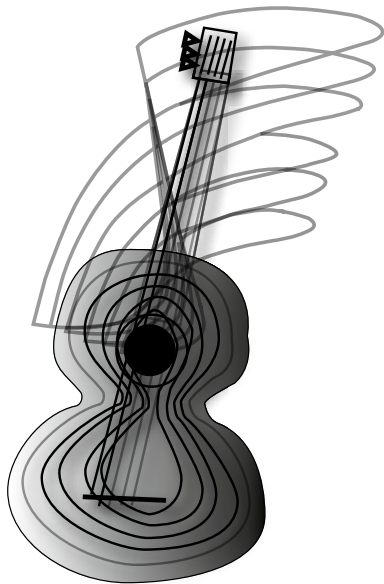
del efter at have rendt rundt på gulvet og leget salsa-dansende tyrannosaurus, som er en af de lege, vi har udviklet sammen. Jeg er glad for at komme tidligt hjem, og har nu tid til at øve mig lidt på klarinetten. For tiden øver jeg mig på at improvisere musik, som passer til de forskellige eventyr-arketyper såsom trolld, prinsesse, trolldmand, heks. Det er meget levende for mig for tiden, da jeg er begyndt at samarbejde med en skuespiller fra Børnekulissen, som er et Århusiansk børneteater. Hun arbejder med en særlig form for teater, 'Hatteteater', hvor børnene kommer op på scenen og vælger en hat, og så digter hun en historie, hvor hatterollerne indgår, alt imens børnene agerer historien på scenen. Vi er begyndt at eksperimentere med, at jeg lægger underlægningsmusik til disse forestillinger, hvilket er en rigtig sjov måde for mig at holde den improviserede musik i live på.

Indtil videre har jeg gjort dette på frivillig basis, fordi det er en sjov og inte-

ressant måde at arbejde med fortælling og musik, men nu er der mulighed for at det også kan blive en del af mit arbejde. I skrivende stund, som er nogle måneder efter den ovenfor beskrevne arbejdsdag, har jeg nemlig fået svar på den ansøgning, som jeg sendte til integrationsministeriet. Gennem Dansk Flygtningehjælp søgte jeg en pulje, der hed 'Særlig støtte til traumatiserede flygtninge og deres familier', til at udbygge mit arbejde med børnehaver i Gelleup. Og jeg fik den! I praksis betyder det, at jeg skal starte nogle flere børnegrupper op, og at jeg kan udvide samarbejdet med Børnekulissen. Desuden ligger det i projektet, at jeg skal udvikle, dokumentere og videreformidle de metoder, jeg anvender. Formidlingen af metoderne kommer primært til at ske gennem to kurser for pædagogstuderende med linjefag i drama og musik.

Ved siden af Projekt Skoleparathed har jeg også et par andre opgaver i Dansk Flygtningehjælp. Blandt andet arbejder jeg og mine kolleger med en irakisk flygtningefamilie på 9 familiemedlemmer, som alle er meget præget af de voldsomme oplevelser, de har gennemlevet. Det er en krævende opgave, men den giver mig mulighed for at deltage i et rigtig godt samarbejde i Integrationsnets 'Psykosociale Team', som bl.a. består af psykoterapeuter, sprogkonsulenter og 2 musikterapeuter – jeg selv, og teamets leder, Marianne Badstue. Det er rart at have adgang til dette faglige fællesskab, som supplement til det mere selvstændige arbejde jeg laver i Gellerup.

De forskellige opgaver fylder ca. 3-4 dage om ugen, hvilket passer mig godt, for derhjemme er der en lille fyr ved navn Lucas, som lige er begyndt at smile, og i går spillede sin første tone på en guitar, selvom jeg ikke er sikker på, om det mest var begynderheld...

Forskning i musikterapi – børn med en Autisme Spektrum Forstyrrelse

*Ulla Holck ph.d., lektor ved Musikterapiuddannelsen,
Aalborg Universitet. Kontakt: holck@hum.aau.dk*

Der er forskningsmæssig evidens for, at musikterapi med børn med en autisme spektrum forstyrrelse (ASF) har en signifikant effekt. Cochrane reviews påviser, at musikterapi fremmer verbal og navnlig nonverbal kommunikation hos børn med ASF. En RCT-undersøgelse viser endvidere en signifikant effekt af musikterapi i forhold til udvikling af fælles opmærksomhedsfokus hos 3-6årige børn med ASF. Sammenholdt med kontrolgruppen var der i musikterapien markant flere og længere situationer med glæde og følelsesmæssig synkronitet mellem barn og musikterapeut, og børnene tog flere spontane initiativer til at deltage i samspillet.

I musikterapi engageres børn med ASF i et musikalsk samspil, der fremmer imitation, tur-tagning, affektdeling og fælles opmærksomhedsfokus. Det er basale sociale kompetencer, der er en forudsætning for sprogtilegnelse. Udover behandling kan musikterapi bidrage til diagnostisk udredning af barnets evne til socialt engagement og nonverbal kommunikation. Musikterapeutisk assessment er specielt velegnet til at skelne børn med en autismeforstyrrelse fra børn med en svær kommunikationsforstyrrelse.

Introduktion

Der er en lang tradition for musikterapi med børn med en autismeforstyrrelse. Enkelte casebeskrivelser går tilbage til 1940'erne, dvs. samtidig med at autisme blev beskrevet som en særskilt forstyrrelse. Gennem årene og på tværs af landegrænser har musikterapeuter, forældre og andre omsorgspersoner erfaret at musikterapi kan gøre en forskel for børn med en autismeforstyrrelse i forhold til sociale færdigheder, verbal og nonverbal kommunikation (herunder imitation og turtagning), følelsesmæssigt samspil

og adfærdsændringer (Reschke-Hernández 2011).

Hvor den tidlige musikterapilitteratur er præget af kvalitative casebeskrivelser, suppleret af metodebeskrivelser og enkeltstående case-effektstudier, er der inden for de seneste 10 år sket et markant skift i retning af mere forskningstunge effektundersøgelser, suppleret af forskning i autismespecifikke kliniske tilgange med afsæt i udviklingspsykologien. I denne artikel præsenteres hovedlinjerne i den nyere musikterapiforskning med inddragelse af effektundersøgelser og Cochrane reviews, samt

relevante kliniske tilgange i musikterapi med børn med en autismeforstyrrelse.

Autisme Spektrum Forstyrrelse

Autisme Spektrum Forstyrrelse (herefter ASF) er en livslang, neurologisk betinget udviklingsforstyrrelse, der er karakteriseret ved grundlæggende vanskeligheder i forhold til gensidig social interaktion, verbal og non-verbal kommunikation, samt tilstedeværelsen af begrænsede og stereotype adfærdsmønstre, interesser og aktiviteter (American Psychiatric Association 2000; World Health Association 1993). Der er tale om et spektrum af vanskeligheder og sværhedsgrader snarere end en enkelt tilstand, og spektret spænder over undergrupper som fx infantil autisme, atypisk autisme og Asperger's syndrom. (I en revidering af diagnosesystemet, 2013, foreslås undergrupperne samlet til én kategori, Autistisk Forstyrrelse, inddelt i sværhedsgrader ud fra barnets konkrete funktionsniveau (Jørgensen & Jørgensen 2011).)

I tillæg til autisme optræder der ofte andre afvigelser, så som intellektuelle vanskeligheder og/eller fysiske, adfærdsmæssige eller emotionelle afvigelser. Man regner i dag med at 10-15 børn ud af 10.000 diagnosticeres med en autismeforstyrrelse, men at mere end 20 børn ud af 10.000 har en dysfunktion inden for det autistiske spektrum (Wheeler, Williams, Seida & Ospina 2008). Tallene er dog behæftet med usikkerhed, idet nogle undersøgelser viser en langt højere forekomst af ASF (Rossignol 2009). Der er fire gange flere drenge end piger med ASF.

Det er på nuværende tidspunkt hverken muligt at forhindre eller helbrede udviklingen af en autismeforstyrrelse. Der findes dog en lang række behandlingstiltag og

interventionsformer, hvoraf nogle er rettet mod at reducere de vanskeligheder, der typisk er forbundet med ASF så som søvnløshed, hyper-arousal og koncentrationsbesvær, mens andre er rettet mod at styrke barnets udviklingspotentialer i forhold til sociale færdigheder, sprog og kognition (Autism Intervention Research Trust 2006-2011; Rossignol 2009; Wheeler et al. 2008).

Dokumenteret effekt

De mange behandlingsformer har skabt et behov for evidens for deres virkning. Dvs. et behov for at undersøge den forskningsmæssige tyngde bag behandlingsformerne vha. Cochrane reviews, hvor man sammenholder effektforskning ud fra veldefinerede validitetskriterier (se forklaring i faktaboks).

I en analyse af forskellige Cochrane reviews vedrørende behandlingsformer rettet mod ASF har Wheeler, Williams, Seida & Ospina (2008) sammenholdt Cochrane reviews vedrørende medicinske tilgange, adfærdsmæssige eller pædagogiske terapiformer, lydterapi (fx musikterapi), komplementære terapier (fx kost), samt tale- og ergoterapi. Konklusionen er, at alene Cochrane reviews vedr. Risperdal (anti-psykose medicin), Forældre-medieret Tidlig Intervention og Musikterapi kunne påvise en statistisk signifikant effekt af behandlingen. Effekten viste sig i forhold til kommunikation, tale og/eller bestemte adfærdstyper associeret med ASF.

I en systematisk gennemgang af nyere interventionsformer til børn med ASF konkluderer Rossignol (2009) tilsvarende, at *musikterapi* – sammen med visse typer nyere medicin – er bedst placeret i forhold til at kunne levere forskningsmæssig evidens for behandlingseffekten. Ligeledes

i tråd med dette konkluderer det engelske forskningscenter Research Autism, at der er stærk forskningsbaseret evidens for effekten af *musikterapi* med børn med ASF (Autism Intervention Research Trust 2006-2011).

Disse gennemgange siger alene noget om, hvorvidt der er valid forskning til grund for de forskellige behandlingsformer. Der kan således eksistere virkningsfulde behandlingsformer, der ikke inkluderes i Cochrane reviews pga. manglende forskning og herunder kravet om kontrolgruppe (se RCT i faktaboks). Omvendt kan det konkluderes, at der er forskningsmæssig evidens for, at musikterapi med børn med ASF har en signifikant effekt, og at musikterapi sammenholdt med andre typer behandling har en solid forskningstygge bag sig.

Det omtalte Cochrane review vedrørende musikterapi med børn med ASF viser, at musikterapi øger de nonverbale kommunikative evner signifikant hos børn med ASF, sammenholdt med kontrolgrupper hvor børn med ASF deltager i lignende stimulerende aktiviteter som fx leg eller historiefortællinger (Gold, Wigram & Elephant 2006). Den målte nonverbale kommunikation var fx gestisk imitation af et tegn eller en bevægelse. Cochrane reviewet viser endvidere, at musikterapi øger verbale kommunikative evner signifikant hos børn med ASF, sammenholdt med kontrolgrupper. Dog er størrelsen af effekten (forandringen fra før til efter musikterapien) mindre på det verbale område end på det nonverbale.

I et senere RCTstudie er der tilsvarende fundet en signifikant bedring af nonverbal kommunikation hos børn med ASF, sammenlignet med kontrolgruppen (Gattino, Riesgo, Longo, Leite & Faccini 2011).

I en RCT-undersøgelse fra 2006 går Kim et skridt videre, og undersøger effekten af musikterapi i forhold til udvikling af fælles opmærksomhedsfokus¹ hos 3-6 årige børn med ASF (Kim, Wigram & Gold 2008). Netop vanskeligheder med at initiere og fastholde fælles opmærksomhedsfokus er et grundlæggende træk hos børn med ASF (Mundy & Sigman 2006). Desuden er der påvist en klar sammenhæng mellem udvikling af imitation, fælles opmærksomhedsfokus og sprog hos børn med ASF (Mundy, Sigman & Kasari 1990; Schuler, Prizant & Wetherby 1997).

I Kims RCT-undersøgelse sammenholdes børn med ASF der får musikterapi med en kontrolgruppe, der deltager i fri leg med legetøj sammen med en voksen. Undersøgelsen viser, at musikterapi er mere effektiv i forhold til at facilitere fælles opmærksomhedsfokus og nonverbal social kommunikation end leg målt med Early Social Communication Scales (ESCS) (Mundy, Delgado, Block, Venezia, Hogan & Seibert 2003). Videoanalyser af sessionerne viser endvidere signifikant flere og længerevarende episoder med øjenkontakt og turtagning i musikterapi end i legesessioner (Kim et al. 2008). Mere specifikt viste analyserne, at børnene i musikterapien producerede markant flere og længere episoder med 'glæde' og 'emotionel synkronicitet' end fri leg med en voksen, hvilket igen havde indflydelse på

1 Fælles opmærksomhedsfokus (eng. joint attention) er betegnelsen for en række adfærdstræk, der indikerer at barnet ønsker at dele oplevelser, fx ved at se frem og tilbage mellem omsorgspersonen og et objekt (normalt fra 6-9 måneders alderen), bruge lyde eller pege (fra 9 måneders alderen) og – ikke mindst – smile tilbage til omsorgspersonen, når det lykkes.

graden af 'spontan initiering af deltagelse' hos børnene. Ud fra disse resultater kan det konkluderes, at der er evidens for at musikterapi fremmer motivation samt social og emotionel udvikling hos børn med ASF (Kim, Wigram & Gold 2009).

De nævnte RCT-undersøgelser sammenligner alle musikterapi med lignende interventioner (kontrolgrupper), men indrager ikke behandlingshyppighed. I en igangværende RCT-undersøgelse med børn med ASF sammenligner Geretsegger forskellen mellem musikterapi én gang ugentligt versus tre gange ugentligt, målt med The Autism Diagnostic Observation Schedule (ADOS; Lord, Rutter, DiLavore & Risi 2001). Målet er at undersøge, om flere sessioner ugentligt fremmer behandlingseffekten signifikant (Geretsegger, Holck & Gold, submitted).

Begrundelse for effekt

Et spædbarn fødes med en 'kommunikativ musikalitet', der har lange rødder tilbage i menneskehedens og dermed i hjernens udviklingshistorie (Malloch & Trevarthen 2009). Selv helt tidlige samspil mellem forældre og spædbørn er præget af puls, rytme, timing (fornemmelse for en lyds tidsmæssige placering), klang, melodiske bevægelser og afstemning (fx Stern 2000). Disse træk gør spædbarnet i stand til at indgå i sprogløse samspil, som er forudsætningen for tidlig tilknytning (Hart 2006). I musikterapi kan man lave en forstærket musikalsk udgave af de tidlige samspilsformer og derved fremme opmærksomhed, kommunikation og socialt samspil hos børn, der af forskellige grunde har svært ved dette (Holck 2007).

I forhold til børn med en svær autisme-

forstyrrelse er det første skridt overhovedet at fange og fastholde barnets opmærksomhed. Musik og musikinstrumenter har en umiddelbar appel hos de fleste børn med ASF. Dette fremgår af musikterapilitteraturen, men også af beretninger fra voksne med ASF, fra forældre til børn med ASF, fra forskning i stimulipræferencer samt undersøgelser af exceptionelle evner hos mennesker med ASF (se Holck 2002 for gennemgang). Musikken og instrumenternes appel gør det muligt at fastholde barnets opmærksomhed, hvilket er altafgørende for, at der overhovedet kan opstå et samspil. Dernæst er det musikterapiens mål at kanalisere barnets interesse over i en social rettethed mod omverden via det musikalske samspil (Holck 2007; Kim et al. 2009; Oldfield 2006; Schumacher & Calvet-Kruppa 1999; Wigram & Elefant 2009).

I denne proces er forskellige former for musikalsk imitation central. En musikterapeut er uddannet til at improvisere musikken på stedet, så i modsætning til musik afspillet på CD, Ipod eller lignende, kan musikterapeuten løbende matche barnets skiftende udtryk, dvs. følge pulsen i barnets rokke-, vippe- og gyngebevægelser, imitere tonehøjden og klangen i barnets lyde eller matche styrken og den dynamiske karakter af barnets udtryk på instrumenterne (Oldfield 2006; Wigram 2004; Wigram & Elefant 2009). Målet er, at barnet opdager sammenhængen mellem sit eget udtryk og musikterapeutens, og fx reagerer hvis terapeuten stopper, eller selv prøver at stoppe sin bevægelse eller lyd for at tjekke terapeuten reaktion. Denne type samspil kan gradvist få en drillende karakter med stænk af fælles (musikalsk) humor (Holck 2002; Wigram 2004).

Betydningen af imitation er velbeskrevet i autismeforskningen; dels spiller imi-

tation en central rolle i forhold til at engagere et barn med svær ASF til at indgå i sociale samspil, dels har man fundet en klar sammenhæng mellem forekomst af imitation hos børn med ASF og senere udvikling af fælles opmærksomhedsfokus og sprogtilegnelse (fx Landa 2007; Mundy et al. 1990; Schuler et al. 1997). I musikterapi foregår imitationen i et musikalsk forum, hvor lydene gradvist indgår i små dialoger af tur-tagning. Ved siden af den egentlige imitation tone for tone, kan musikterapeuten matche dynamikken, ligesom der kan indføres små musikalske variationer på en måde, så barnet stadig kan genkende det som en 'imitation'. Det er formodentlig dette dialogiske og ekspressive aspekt ved musikalsk improvisation, der gør musikterapi mere effektivt end leg i forhold til at engagere et barn med ASF i et socialt samspil med fælles opmærksomhedsfokus, jf. Kims RCT-undersøgelse omtalt ovenfor (Kim et al. 2008).

Børn med ASF har et stort behov for en genkendelig struktur for at kunne fungere optimalt (fx Schuler et al. 1997). I balancen mellem respekt for dette behov og barnets tilbøjelighed til at blive fastlåst i stereotyper er det værd at bemærke, at musik egner sig til at være forudsigelig (fx indeholde mange gentagelser), samtidig med at der i improviseret musik altid opstår små variationer i melodi, harmoni, rytme, frasering og dynamik (Wigram 2004; Wigram & Elefant 2009). På den måde kan der både være genkendelighed og variation i samme udtryk, ligesom variationsmængden kan afstemmes situationen. Forskning i musikterapeutisk praksis viser, at der over tid kan udvikles små interaktions-temaer mellem barn og musikterapeut – temaer som gentages og varieres fra gang til gang, og som

danner basis for leg med forventninger og overraskelser (Holck 2002).

I Kims RCT-undersøgelse blev musikterapeuten bedt om at veksle mellem at følge barnets initiativer og selv tage initiativ til aktiviteter. Resultatet viste, at når musikterapeuten fulgte barnets initiativer, var der markant flere og længere episoder med tegn på glæde og spontane initiativer til deltagelse fra barnets side. Dette indikerer – i tråd med de autismeforskere, der peger på en social-pragmatisk indgangsvinkel til kommunikation (fx Schuler et al. 1997; Landa 2007) – at det er vigtigt at følge barnets initiativer og tillægge dem en kommunikativ intentionalitet, specielt i den tidlige fase af musikterapiforløbet og i de tidlige dele af sessionen (Kim et al. 2009).

Idet musikterapi kan styrke de tidlige samspilsformer og engagere børn med ASF i et socialt samspil, er det oplagt at understøtte denne udvikling uden for terapirummet. Derfor inddrager en del musikterapeuter forældre og daglige omsorgspersoner i musikterapien, så de kan videreføre arbejdet i barnets hverdag (fx Larsen 2011; Oldfield 2006; Gattino et al. 2011). Cochrane reviews og RCT-undersøgelser viser en signifikant effekt af Forældre-medieret Tidlig Intervention (Charman 2011; Wheeler et al. 2008), så ved at inddrage forældre og omsorgspersoner understøtter musikterapien både børn og voksne i det tidlige samspil.

Hos ældre børn og unge, der har udviklet mere alderssvarende samspilsformer og sprog (fx børn med Asperger's syndrom), kan musikterapi styrke barnets identitet og give det mulighed for at anvende musikken til at udforske intersubjektivitet og følelsesmæssigt samspil (Holck 2008; Oldfield 2006; Raglio et al. 2011; Schumacher & Calvet-Kruppa 1999; Wigram 2004;).

Dette kan gøres vha. musikalske fortællinger, sangskrivning, musikalske rollespil eller spilleoplæg med fokus på identitet og følelser (Holck 2008; Irgens-Møller 1998; Oldfield 2006; Wigram 2004).

Assessment og diagnostisk udredning

Udover behandling kan musikterapi bidrage til diagnostisk udredning af en autismeforstyrrelse gennem en vurdering af socialt engagement og nonverbal kommunikation, som netop er kernen i disse børns

Faktaboks – om RCT-undersøgelser, case-effektstudier og Cochrane Reviews

En **RCT-undersøgelse** vurderes af mange som den mest pålidelige form for forskning. RCT betyder Randomized Controlled Trial, og hensigten er at vurdere effekten af en bestemt behandling ud fra foruddefinerede objektive kriterier. En RCT-undersøgelse kunne være en effektmåling af fx musikterapi som så sammenlignes med en kontrolbehandling og/eller med daglig praksis. For at kunne vurdere om der er statistisk signifikans, defineres præcise uafhængige variable (fx i fht adfærd, tilstand eller kunnen) som er blevet 'målt' med standardiserede tests eller assessmentredskaber. De samme målinger udføres på både eksperiment- og kontrolgruppen, og de to grupper bør være helt sammenlignelige og er derfor fordelt ved lodtrækningsprincipper. Desuden bør der være så mange deltagere at tilfældige variationer udlignes.

RCT-undersøgelseernes krav om kontrolgruppe indeholder en etisk problemstilling i forhold til at sætte patienter i en kontrolgruppe, hvis de er blevet henvist til en behandling, som der er stor sandsynlighed for, at de vil profitere af. Her kan **case-effektstudier** anvendes til at påvise en behandlingseffekt i forhold til forbedringer i deltagernes tilstand eller kunnen. Frem for kontrolgruppe indgår patienten som 'sin egen kontrol' ved at sammenligne de uafhængige variable i forhold til såkaldte baselinemålinger.

I **Cochrane reviews** analyseres eksisterende effektundersøgelser i forhold til forskningskvalitet, hvorefter resultaterne sammenholdes. Cochrane reviews bliver internationalt regnet for højeste standard i forhold til at vurdere forskningsmæssig evidens for en given behandlings effekt. Cochrane reviews er målrettet aktører og beslutningstagere inden for sundhedsområdet med henblik på at give dem det bedst mulige grundlag for at træffe beslutninger om behandlingstiltag. Cochrane reviews er hovedsageligt baseret på RCT-undersøgelser og bliver publiceret i *The Cochrane Library*, www.thecochranelibrary.com.

vanskeligheder (Holck 2008; Oldfield 2004; Raglio et al. 2011; Schumacher & Calvet-Kruppa 1999; Wigram 2007; Wigram & Gold 2006).

I en ph.d.-undersøgelse af validiteten af at anvende musikalsk improvisation til diagnostisk udredning af børn med ASF, viste Oldfield (2004), at scoringer af barnets adfærd i musikterapien i høj grad var sammenfaldende med den endelige diagnose fastlagt vha. Autism Diagnostic Observation Schedule (ADOS; Lord et al. 2001). I grænsetilfældene, dvs. med børn med autistiske træk men uden en klar autismediagnose, viste scoring af musikalsk improvisation mere nonverbal adfærd hos børnene end målt med ADOS.

Dette er i tråd med Wigrams forskning i diagnostisk udredning af svært-diagnosticerbare børn, der viser at musikterapeutisk assessment er specielt velegnet til at skelne børn med en svær kommunikationsforstyrrelse fra børn med en autismeforstyrrelse (Wigram 2007; Wigram & Gold 2006). Et improvisatorisk samspil mellem barn og musikterapeut kan således afsløre et barns evne til følelsesmæssig indlevelse og afstemning, uagtet at barnet ikke viser disse sider i andre former for samspil. Inden for autismespektret kan musikterapeutisk assessment være med til at nuancere indtrykket af barnets vanskeligheder. Idet musikterapi hjælper børn med ASF til at fastholde deres opmærksomhed, har de mulighed for at vise evner og ressourcer i det musikalske samspil, der kan være skjulte i fx kognitive tests eller verbale samspil (Wigram 2004, 2007; Wigram & Gold 2006).

Opsummerende kan musikterapi både påvise vanskeligheder og hjælpe barnet i forhold til de autismespecifikke kerneområder. Gennem engagement i fælles musikaktivi-

teter får barnet mulighed for at udvikle og styrke evner som imitation, tur-tagning, fælles opmærksomhedsfokus og affektdeleling – evner som er tæt knyttet til sociale kompetencer og sprogtilegnelse.

Litteratur

- American Psychiatric Association (2000, 4th edt.). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM-IV-TR)*. Washington, DC: American Psychiatric Association.
- Autism Intervention Research Trust (2006-2011). *Research Autism webpage* www.researchautism.net
- Charman, T. (2011) Commentary: Glass half full or half empty? Testing social communication interventions for young children with autism – reflections on Landa, Holman, O'Neill, and Stuart. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 52(1), 22-23.
- Gattino, G. S., Riesgo, R. S., Longo, D., Leite, J. C. L. & Faccini, L. S. (2011). Effects of relational music therapy on communication of children with autism: A randomized controlled study. *Nordic Journal of Music Therapy*, 20(2), 142-154.
- Geretsegger, M., Holck, U. & Gold, C. (submitted). Randomised Controlled Trial of Improvisational Music Therapy's Effectiveness for Children with Autism Spectrum Disorder (TIME-A): Study Protocol. *BMC Pediatrics* <http://www.biomedcentral.com/bmcpediatr/>.
- Gold, C., Wigram, T. & Elefant, C. (2006). *Music therapy for autistic spectrum disorder*. The Cochrane Collaboration. New York: John Wiley & Sons.
- Hart, S. (2006). *Betydningen af samhörighed. Om neuroaffektiv udviklingspsykologi*. København: Hans Reitzel.
- Holck, U. (2002). *'Kommunikalsk' samspil i musikterapi. Kvalitative videoanalyser af*

- musikalske og gestiske interaktioner med børn med betydelige funktionsnedsættelser, herunder børn med autisme*. Ph.d. afhandling, Institut for Kommunikation, Aalborg Universitet.
- Holck, U. (2007). Musikterapi i lyset af musikalske træk i tidlige dialoger. *Psyke & Logos* 28, 408-426.
- Holck, U. (2008). Spilleregler anvendt i musikterapeutisk assessment i børnepsykiatrien – tværgående analyse af 10 forløb. I: Holck (red). *Musikterapi i Psykiatrien, Årsskrift* 5, 48-74. Aalborg Psykiatriske Sygehus – Aalborg Universitet.
- Irgens-Møller, I. (1998). *Evalueringsrapport: Om et Projekt med Musikterapi* (ikke publ.). Børne- og Ungdomspsykiatrisk Hospital. Risskov.
- Jørgensen, C. H. & Jørgensen, O. S. (2011). Revidering af DSM – autisme og ADHD. *Autismebladet* 1: 2011, 4-18.
- Kim, J., Wigram, T. & Gold, C. (2008). The effects of improvisational music therapy on joint behaviours in autistic children: a randomized controlled study. *Journal of Autism Developmental Disorder*, 38, 1758-1766.
- Kim, J., Wigram, T. & Gold, C. (2009). Emotional, motivational and interpersonal responsiveness of children with autism in improvisational music therapy. *Autism*, 13(4), 389-409.
- Landa, R. (2007). Early Communication Development and Intervention for Children with Autism. *Mental Retardation and Developmental Disabilities, Research Reviews* 13, 16-25.
- Larsen, A. R. (2011). *Musikterapeutisk vejledning. Et perspektiv på vejledning ud fra en empirisk undersøgelse af forældres og støttepædagogers oplevelse af at være med, når et barn med funktionsnedsættelse får musikterapi*. Kandidatspeciale i Musikterapi, Institut for Kommunikation, Aalborg Universitet.
- Lord, C., Rutter, M., DiLavore, P. & Risi, S. (2001). *Autism Diagnostic Observation Schedule (ADOS)*. Los Angeles: Western Psychological Services.
- Malloch, S. & Trevarthen, C. (Eds) (2009). *Communicative Musicality. Exploring the basis of human companionship*. Oxford: Oxford University Press
- Mundy, P., Sigman, M., & Kasari, C. (1990). A longitudinal study of joint attention and language development in autistic children. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 20(1), 115-128.
- Mundy, P., Delgado, C., Block, J., Venezia, M., Hogan, A. & Seibert, J. (2003) *A manual for the abridged Early Social Communication Scales (ESCS)*. University of Miami.
- Mundy, P. & Sigman, M. (2006). Joint attention, social competence and developmental psychopathology. In: D. Cicchetti and D. Cohen (Eds). *Developmental Psychopathology, Second Edition, Volume One: Theory and Methods*, 293-332. Hoboken, N.J.: Wiley.
- Oldfield, A. (2004). *Music Therapy with Children on the Autistic Spectrum: Approaches derived from clinical Practice and Research*. Unpubl. PhD Thesis, Anglia Polytechnic University, Cambridge, UK.
- Oldfield, A. (2006). *Interactive Music Therapy in Child and Family Psychiatry. Clinical Practice, Research and Teaching*. London: Jessica Kingsley Publishers
- Raglio, A., Traficante, D. & Oasi, O. (2011). Autism and music therapy. Intersubjective approach and music therapy assessment. *Nordic Journal of Music Therapy*, 20(2), 123-141.
- Reschke-Hernández, A. E. (2011). History of Music Therapy Treatment Interventions for Children with Autism. *Journal of Music Therapy*, 48(2), 169-207.

- Rossignol, D.A. (2009). Novel and emerging treatments for autism spectrum disorders: A systematic review. *Annals of Clinical Psychiatry*, 21(4): 213-236
- Schuler, A., Prizant, B. M. & Wetherby, A. M. (1997). Enhancing language and communication development. Prelinguistic approaches. In: D. J. Cohen & F. R. Volkmar (Eds.). *Handbook of Autism and Pervasive Development Disorders*. New York: John Wiley and Sons.
- Schumacher, K. & Calvet-Kruppa, C. (1999). The "AQR" – an Analysis System to Evaluate the Quality of Relationships during Music Therapy. *Nordic Journal of music therapy*, 8(2), 188-191.
- Stern, D. N. (2000, 2nd ed.). *The Interpersonal World of the Infant*. New York: Basic Books.
- Wheeler, D., Williams, K., Seida, J. & Ospina, M. (2008). The Cochrane Library and Autism Spectrum Disorder: An Overview of Reviews. *Evid.-Based Child Health* 3: 3-15
- Wigram, T. (2004). *Improvisation. Methods and Techniques for Music Therapy Clinicians, Educators and Students*. London: Jessica Kingsley Publishers.
- Wigram, T. & Gold, C. (2006). Music therapy in the assessment and treatment of autistic disorder: clinical application and research evidence. *Child: care, health and development*, 32(5), 535-542.
- Wigram, T. (2007). Event-based Analysis of Improvisations Using the Improvisation Assessment Profiles (IAPs). In T. Wosch & T. Wigram (Eds). *Microanalysis in Music Therapy. Methods, Techniques and Applications for Clinicians, Researches, Educators, and Students*. London: Jessica Kingsley.
- Wigram, T. & Elephant, C. (2009). Therapeutic dialogues in music: nurturing musicality of communication in children with autism spectrum disorder and Rett syndrome. S. Malloch & C. Trevarthen (Eds). *Communicative Musicality, exploring the basis of human companionship*, 423-446. Oxford: Oxford University Press.
- World Health Association (1993). *The ICD-10 Classification of Mental and Behaviour Disorders: Diagnostic Criteria for Research*. Geneva: World Health Organisation.

Forskning og dokumentation

januar 2011 - august 2011

Hanne Mette Ridder lektor, ph.d., Institut for Kommunikation, Aalborg Universitet. Kontakt: hanne@hum.aau.dk

Specialeafhandlinger i musikterapi

Siden sidste opdatering har 9 studerende forsvaret deres kandidatspeciale ved musikterapiuddannelsen:

Aase Hyldgaard: *Musikterapi og demens – forebyggelse af magtanvendelse og arbejdsskader.*

Anne Rauff Larsen: *Musikterapeutisk vejledning.*

Gitte Daasbjerg: *Receptiv musikterapi – et casestudie af den receptive musikterapis bidrag til et musikterapeutisk forløb med en bruger i socialpsykiatrien.*

Louise Jentoft: *Musikterapi i og som folkeoplysningsvirksomhed.*

Mai Elena Song Thorn: *Når det stumme får stemme.*

Maria Peralta Fernández: *Using musical improvisation in a curricular diversification group with teenagers.*

Nazaret Gómez Roca: *Songwriting with adolescents in a Secondary School.*

Ulla Ladegaard Jacobsen: *Musikterapi i sorgarbejde: Et kvalitativt casestudie om improvisation i arbejdet med forsinket sorg.*

Ursula Skou: *Frirum i forandring: Receptiv gruppemusikterapi med pårørende til demente.*

De 7 nye kandidater i musikterapi er fra uddannelsen i Aalborg, og 2 er fra musikterapiuddannelsen i Vitoria, Spanien. De spanske kandidater er de første, som efter en ny model har skrevet speciale i Aalborg, og interessetilkendegivelsen fra andre studerende fra Vitoria, i forhold til at følge modellen, er stor. Dette kan lade sig gøre da Vitoria-uddannelsen har samstemt deres studieordning med Aalborg-uddannelsens, således at diverse eksaminer og praktikophold kan godkendes, hvorefter de studerende, efter en engelsk sprogtest, kan lade sig indskrive som specialestuderende.

Alle kandidatspecialer fra musikterapi er tilgængelige på nettet via AAUs hjemmeside på adressen <http://projekter.aau.dk> bortset fra enkelte som indeholder fortroligt casemateriale.

Nyt fra Forskerprogrammet i musikterapi

Som beskrevet andetsteds her i bladet døde leder af Forskerprogrammet i Musikterapi, professor **Tony Wigram**, d. 24.6.2011 efter at have været syg i et år. I sygdomsperioden blev ledelsen af forskerprogrammet varetaget af undertegnede i tæt samarbejde med **Lars Ole Bonde**, **Inge Nygaard Pedersen**, **Ulla Holck** og **Niels Hannibal** som alle er ph.d.-vejledere på forskerprogrammet, og som har fulgt programmet tæt gennem mange år. Ledelsen varetages ligeledes fremover af undertegnede.

I foråret 2011 er musikterapeut **Anne Mette Rasmussen** og kunstterapeut **Vibeke Skov** blevet optaget som ph.d.-studerende, og **Britta Frederiksen** starter sin ph.d.-forskning d. 1.10.2011.

En lille delegation bestående af **Anne Mette Rasmussen**, **Søren Hald**, **Märith Bergström**, **Monika Geretsegger**, **XiJing Chen**, **Sylka Uhlig** og **Hanne Mette Ridder** repræsenterede Danmark og forskerprogrammet ved verdenskonferencen i musikterapi. Der afholdes verdenskonference hvert 3. år, og denne gang gik turen til Seoul i Korea. Det er første gang en WFMT-konference afholdes i Asien, så med mere en 1300 deltagere fra 45 lande blev dette til den største MT-konference nogensinde. På WFMTs hjemmeside er der videofilm med indtryk fra konferencen og fra de 4 spotlightsessions hvor undertegnede havde den store ære at bidrage med et indlæg.

Fagfællebedømte skriftserier/antologier med fokus på musikterapi

Med 2-3 års mellemrum er der siden 1998 udkommet et årsskrift om musikterapi i psykiatrien med bidrag af en efterhånden stor gruppe musikterapeuter. Artiklerne i det 6. årsskrift handler alle om musikterapi med klienter indenfor det psykiatriske område, men med stor alsidighed i foci; fra brugen af kreative medier i supervision, assessment, skærmning og magtanvendelse til en oversigt over nyeste udvalgte internationale undersøgelser.

(Bonde, L.O. (red.) (2011) Musikterapi i psykiatrien. *Årsskrift 6*. Musikterapiklinikken, Aalborg Psykiatriske Sygehus, & Aalborg Universitet)

I Norge udgives en skriftserie med fokus på musik og helse, og i den 4. udgivelse i denne serie kredsnes om hvordan musik spiller "en hovedrolle i den proces, der kaldes individets identitetsdannelse". Med forfattere fra Sverige, Danmark og Norge belyses "flere af de helse- og identitetsaspekter som fremmes gennem musikoplevelser" som det lyder i forordet.

(Stensæth, K. & Bonde, L.O. (red.) (2011) Musikk, helse, identitet. *Skriftserie fra Senter for musikk og helse*. Norges Musikkhøgskole)

I en international antologi, som er redigeret af **Felicity Baker** og **Sylka Uhlig**, tydeliggøres betydningen af stemme og vokalisering i musikterapi. Udover et indledende og afsluttende kapitel er der 15 kapitler med bidrag af musikterapeuter verden over der arbejder med stemmen; enten med terapeutens egen stemme, med klientens stemme, med terapeut og klient sammen, og med eller uden akkompagnement. Der kan være en særlig opmærksomhed på vejtrækningen, på suk og 'primal sounds', på vokalisering, intonation, toning og chanting og endelig på brug af sange som fx fællessang eller sangskrivning. Bogens forord er skrevet af **Diane Austin**, og de to redaktører er begge tilknyttet musikterapiforskerprogrammet i Aalborg. Felicity Baker som tidligere studerende og nu vejleder, og Sylka Uhlig som ph.d.-studerende. Bogen er dedikeret til **Tony Wigram** med ordene: *Without your many years of devotion to the discipline, music therapy would not be where it is today.*

(Baker, F. & Uhlig, S. (red.) (2011) *Voicework in music therapy. Research and practice*. London: Jessica Kingsley Publishers)

Det tidligere online tidsskrift *Music Therapy Today*, som blev redigeret af **David Aldridge** og **Jörg Fachner**, og udgivet første gang i 2000, er nu gået i æteren igen efter en pause siden 2008. Tidsskriftet var en del af internetportalen *Musictherapyworld* som måtte lukke ned, men i forbindelse med WFMTs overtagelse af dette forum blev *Music Therapy Today* udgivet i en særudgave som konferenceskrift. For interesserede forfattere er der deadline for indsendelse af artikler til næste nummer d. 2. januar 2012. Artiklerne vil blive peer-reviewed, dvs. bedømt af fagfæller, inden det godkendes til trykning. I tilknytning til WFMTs overtagelse af *Musictherapyworld* er det nu muligt igen at få adgang til den artikel- og materialedatabase som Aldridge og kolleger i sin tid oprettede.

(http://www.musictherapytoday.wfmt.info/Music _ Therapy _ Today/Home.html)

Det nordiske tidsskrift for palliativ medicin, *Omsorg*, udkommer 4 gange

årligt, og har i sit sommernummer musikterapi som tema med den norske musikterapiprofessor **Brynjulf Stige** som gæsteredaktør. Den indledende artikel er af **Trygve Aasgaard** og handler om kunstneriske terapiformer i palliativ omsorg for børn. Hernæst er der en artikel om eftermiddagsmusik, som er et musikalsk underholdningstilbud i et musikterapeutisk arbejdsfelt af **Leif Birger Rasmussen**. Herudover er der i temanummeret artikler af bl.a. **Jon-Roar Bjørkvold**, **Audun Myskja** og undertegnede.

(*Omsorg. Nordisk tidsskrift for palliativ medicin* (2011) årgang 28, nr.2. Bergen: Fagbokforlaget)

Effekt-undersøgelser

D. 11. august skriver DR.DK på deres hjemmeside "Musik hjælper kræftpatienter", og forklarer videre at "Musik er dejligt og tilsyneladende godt for meget. Et ganske nyt Cochrane-studie kortlægger, at musik har stor effekt på kræftpatienters angst. Studiet viser også, at musikken kan have positiv indflydelse på patienternes humør generelt, ligesom det kan have indvirkning på opfattelsen af smerter og dermed også opfattelse af livskvalitet. De positive effekter er opnået enten ved behandlingsforløb ledet af musikterapeuter eller blot ved at lytte til optaget musik" (www.dr.dk/sundhed/forskning). Resultaterne er fra en Cochrane-oversigt af **Bradt, Dileo, Grocke** og **Magill** der blev publiceret online d. 10. august 2011. (Bradt, J., Dileo, C., Grocke, D., & Magill, L. (2011) Music interventions for improving psychological and physical outcomes in cancer patients. *The Cochrane Library*.)

En finsk undersøgelse af musikterapi publiceret i *The British Journal of Psychiatry* viser at der hos depressive sker et signifikant større fald i symptomer på depression og angst ift. en kontrolgruppe. Herudover stiger det generelle funktionsniveau signifikant mere hos de depressive. I undersøgelsen indgik 79 personer diagnosticeret med depression som alle fik 5-6 individuelle psykoterapisessioner, hvilket er standardpraksis i Finland. Herudover fik interventionsgruppen 20 timers individuel musikterapi med 2 ugentlige sessioner, mens kontrolgruppen blot fik standardbehandlingen. Efter 6 måneder var der stadig forskel mellem de to grupper, dog uden signifikans.

(Erkkilä, J., Punkanen, M., Fachner, J., Ala-Ruona, E., Pöntiö, I., Tervaniemi, M., Vanhala, M., & Gold C. (2011) Individual music therapy for depression: randomised controlled trial. *Br J Psychiatry*. 2011 Aug; 199: s. 132-9. Epub 7. april 2011.)

Andet: e-tidsskrift og CEDOMUS

Som før nævnt er 6. nummer af årsskriftet *Musikterapi i psykiatrien* udkommet. Årsskriftet vil fremover blive udgivet som e-tidsskrift på nettet, og i den forbindelse vil tidligere årsskrifter blive gjort tilgængelige på nettet. Med henblik på at få den trykte årbog konverteret til et elektronisk tidsskrift har **Lars Ole Bonde** og kolleger modtaget en bevilling på 29.000,- kr. fra Forskningsrådet for Kultur og Kommunikation.

Det videnskabelige personale på musikterapiuddannelsen ved AAU udgør *Vidensgruppen for Musikterapi*. Vidensgruppen har i en årrække gennemført mange forsknings- og dokumentationsprojekter med en række forskellige samarbejdsparter og rettet mod meget forskellige klientgrupper. I takt med et stigende behov for at dokumentere klinisk praksis og påvise en målbar effekt af behandling, aktivitet eller træning, får vidensgruppen mange henvendelser om hjælp til at formulere ansøgninger og projektbeskrivelser. De mange henvendelser er vigtige og inspirerende for vidensgruppens medlemmer, men samtidig har det været vanskeligt at prioritere alle projekterne. Dette problem ser ud til at blive løst på fornemste vis! Dekanen på Humanistisk Fakultet ved AAU har bevilget midler til at vidensgruppen kan koordinere deres indsats for at udbygge og formidle musikterapi som evidensbaseret behandlingsform. I første omgang arbejdes der på at etablere Center for Dokumentation og Forskning i Musikterapi (CEDOMUS) med lektor **Ulla Holck** som centerleder. Herudover har dekanen bevilget midler til at igangsætte et projekt mhp. at etablere tværfaglige samarbejdsrelationer, som kan styrke en musikterapeutisk indsats på somatiske sygehuse. Denne koordinerede indsats for professionel musikanvendelse i somatikken står adjunkt **Karin Schou** for.

En helt ny lydoplevelse!

Klangauge kan anvendes i både den receptive og den aktive behandling.

Den kan nemt stemmes til enten F-dur eller E-mol 8 toners pentaton skala.

Pris inkl. ét sæt filtkøller:
kr. 3.795,- inkl. moms

www.drumstick.dk - tlf: 38 16 19 49

Anmeldelse – **Syng og Lyt**, de 228 bedste sange for syngelystne danskere

Anmeldt af **Astrid Faaborg Jacobsen** og **Bente Laurberg Knudsen** begge cand. mag. i musikterapi og ansat ved Vejle Kommune i Demensenheden Lindegården. Kontakt: astra@vejle.dk, belkn@vejle.dk

Syng og Lyt (2010) Melodibog, tekstbog, cd 9 stk. Folkeskolens Musiklærerforening, Dansk Sang B-Serien. Pris: 688 kr. (Melodibog 192 kr., tekstbog 96 kr. cd 9 stk. 400 kr.)

Syng og Lyt materialet indeholder 228 danske, samt enkelte udenlandske sange, og henvender sig bredt – fra folkeskolens ældste klasser til seniorer.

Forordet til sangbogen indledes med en lille anekdote om den 88-årige Inger der lider af Alzheimers sygdom og derfor ikke kan huske de mest elementære ting. Men sangene kan hun, og glæden ved sangen har hun. Anekdoten kan være vigtig lærdom for alle, og historien har givet inspiration til Syng og Lyt. Da vi selv arbejder med

denne målgruppe, er anekdoten genkendelig for os, og vores refleksioner over Syng og Lyt materialet har derfor også relation til vores praksis med demensramte borgere.

Tekstbogen

Struktur, genkendelighed og overskuelighed er vigtige parametre for et dement menneske, og ovenstående lille vignette siger lidt om at den selvfølgelighed hvormed 'vi andre' orienterer os i en tekstbog ikke er så selvfølgelig for den demensramte endda. Kunsten at springe mellem tekst og omkvæd i bl.a. "Den er fin med kompas-set" (nr. 219), eller at skulle bladde tilbage i nr. 186, "Sangen om Larsen" for at se – og huske – omkvædet, kan være krævende. Men samtidig ville udskrivning af alle omkvæd i de sange der har et sådant resultere i en 'ordentlig moppedreng' af en sangbog. Tekstbogen er i forvejen lidt 'tung' at sidde

“ **Jeg synger nr. 179, Papirsklip, med en klient. Han får tekstbogen at følge teksten fra og da han kigger på siden, inden sangen starter, siger han: "179 Papirsklip.... Det er godt nok mange"**

med idet der på fineste vis er tænkt på overskuelighed i opsætningen mht. til god linjeafstand, bred margin og stor skriftstørrelse. Dog kan det virke forstyrrende at der på hver eneste side står den samme sidefod med data – noget der kan virke ganske ligegyldigt i den kontekst, hvor sangbogen indgår.

Repertoiret er emneopdelt så det er overskueligt at finde f.eks. Forårs-, Danmarks-, eller Kærlighedssange. Vi studser dog over emnet Blandet, som rummer lige fra "Jeg ved en lærkerede" til "Amazing Grace" over "Er du dus med himlens fugle" og "En lille pige i flade sko". Man kunne have været mere konsekvente og inddelt Blandet i flere temaer. Der kunne med fordel have været en kategori der hed Viser. Og at "Katinka, Katinka, luk vinduet op" optræder under Blandet i stedet for Kærlighed er ikke logisk for os.

Et godt eksempel på at man ønsker at favne en bred målgruppe er at gammelt og nyt går hånd i hånd, fx følger "Himmelbuens Herre", en nyere salme med musik skrevet af Hans Holm (1988), umiddelbart efter den gamle danske salme "Altid frejdig når du går" (1838).

Melodibogen

For det første er det rigtig dejligt, at melodibogen er indbundet med spiralryg. Det kunne også være ønskværdigt at tekstbogen havde samme indbinding. Desuden er det dejligt, praktisk og overskueligt at alle vers står ved hver melodi så akkompagnatøren let kan følge med i sangen.

Harmoniseringen fremstår dejlig krydret, undertiden med en flot jazzet karakter. Den harmoniseringskyndige vil dog i visse fællessangssammenhænge udelade disse akkorder fordi det forstyrrer de sangere

som ikke er så hjemmevant i den sociale fællessang. Men hvis man som akkompagnatør for de ældre borgere i en længere periode primært har anvendt Melodibogen til Senior Sangbogen, som er meget enkelt harmoniseret, så er det unægtelig dejligt inspirerende at få Syng og Lyt melodibogen i hånden.

Cd-materialet

Den enkle orkestrering, den helt almindelige måde at synge på, og det fint afpassede og rolige tempo er en styrke ved cd-materialet. Alle kan være med. Det er Syddansk Musikkonservatorium & Skuespillerskole der har stået for indspilningen, og vi bemærker at musikterapeut Barbara Harbo Ilskov har bidraget med smukt klaverspil. Men materialet er ikke let praktisk tilgængeligt, medmindre brugeren kender materialet rigtig godt, og det kan sikkert ikke gøres anderledes, men i relation til formålet, hvor musikken skal være let tilgængelig i en helt almindelig og travl hverdag, er der mange cd'er at have overblik over. Her er det fristende at ty til mere forenklede muligheder som cd'en 'Syng med til det sidste, – musikledsagelse til fællessang på plejehjem' (udgivet af AAU), som er praktisk mere tilgængelig.

Summa Summarum

Vi har efterhånden de danske sange samlet mange steder, og når alt kommer til alt, så er Syng og Lyt mest af alt de sædvanlige sange, blot samlet på en ny måde. Det fornyende ved konceptet er uden tvivl cd-materialet med muligheden for at synge sammen med cd'erne, at lære en ny sang, eller at lytte til sangene. Det er godt tænkt!

Boganmeldelse – Vitalitetsformer

Dynamiske oplevelser i psykologi, kunst, psykoterapi og udvikling

Anmeldt af Ulla Setterberg, cand. mag. i musikterapi og psykologi, ansat ved Behandlingscentret Østerskoven, Hobro. Kontakt: usetterberg@msn.com

Stern, Daniel N. (2010). *Vitalitetsformer. Dynamiske oplevelser i psykologi, kunst, psykoterapi og udvikling*. Hans Reitzels Forlag, Kbh. Sider: 192. Pris: 248 kr.

Daniel Sterns nyeste bog er en sand perle for alle klinikere og forskere, som arbejder med menneskets dynamiske oplevelsesforhold. Som læser føres man ind i Sterns særlige måde at udfolde og eksemplificere det på en gang uhyre enkle og samtidig uhyre komplekse, der udspiller sig i mennesket, når indre tilstande og ydre handlinger udvikles og forandres gennem samspil med et andet menneske. Bogen er med sin inddeling i tre dele overskuelig. Stern præsenterer således sin teori om dynamiske vitalitetsformer ud fra først et teoretisk perspektiv og derefter et kunstnerisk perspektiv og afslutter med at give sine egne bud på dynamiske vitalitetsformers kliniske implikationer.

Bogens første del er en introduktion til dynamiske vitalitetsformer og deres teoretiske baggrund. Stern definerer vitalitetsformer, som fænomen, i både form og indhold. Han introducerer dem som et selvstændigt psykologisk område og skelner dem fra emotioner og sanser. Dog indgår både sansning, emotion og følelse tværmodalt i vitalitetsformer. Vitalitetsformer er, i deres form, de dynamiske træk ved subjektive oplevelses-

forhold. De er det, som får os til at føle os levende og vitale, og som giver det subjektivt oplevede farve, og samtidig farver oplevelsen. Vitalitetsformer omfatter både en mental bevægelse og en fysisk handling. De er i deres indhold knyttet til en handlings *hvordan*, til *måden* en handling eller bevægelse udføres på og i deres form knyttet til dynamiske parametre som bevægelse, intensitet og varighed.

I det følgende fremhæves særligt første dels kapitel 3 og 4. I kapitel 3 gennemgår Stern generøst sit eget teoretiske grundlag og vigtigste inspirationskilder til sin teori om dynamiske vitalitetsformer. Bogens referenceliste afspejler da også, med sine 21 sider, den tour de force Stern tager sin læser med på. I mere end tredive år har Stern arbejdet med både forskning og klinisk praksis, og i denne første del serveres flere koncentratet af mange års finjusteringer af egne begreber som f.eks. spejling, matchning og affektiv afstemning.

I kapitel 4 præsenterer Stern et bud på et neurovidenskabeligt perspektiv på vitalitetsformer. Stern har særlig fokus på beskrivelsen af 5 arousalsystemer, som

inddeles i tre kategorier af 1. det generelle arousalsystem, 2. de opadgående og 3. de nedadgående arousalsystemer. Stern forstår helt overordnet arousal som "at blive sat i bevægelse" (s. 66). Det er Sterns bud, at arousalsystemerne skaber den neurale drivkraft bag motivation. Arousal styrer gennem de forskellige neurale fyringsmønstre, reguleringen og graden af intensitet i måden vi gør det, vi gør, og oplevelsen af den feedback vi får fra det, vi gør eller møder. Et af Sterns ærinder i denne bog er at skabe grundlag for, indenfor neurovidenskab, ikke bare at koncentrere sig om forskning i neurale strukturer og funktioner, men også den neurale bearbejdningsorganisering og reorganisering.

I bogens anden del udbygger Stern sin teori om arousalsystemernes betydning for vitalitetsformerne med eksempler fra kunstens verden – musik, dans, teater og film. Stern giver, med sine valg af eksempler, læseren en god fornemmelse af, hvad en vitalitetsform kan være i sin dynamiske form og indhold. Jeg vælger blot at fremhæve enkelte eksempler.

"Beethovens ekstreme dynamik giver en velkendt opvisning i vitalitetsformer, en øvelse i at lege med vores arousalsniveauer" (s. 92), og videre skriver han: *"Ved hjælp af disse dynamiske markører bliver rytmerne og melodierne og deres variationer og harmonier gennemsyret af en følelse af liv og vitalitet"* (s. 93).

Også fra dansens verden giver Stern eksempler på vitalitetsformer, som kommer til udtryk i sammensmeltninger af kroppens bevægelse og indre tilstande i en matchning af bevægelsens form og indholdets kraft eller intensitet f.eks. illustreret i ord som: *"vokse, skrump, sprede, indslutte, befri, binde"* (s. 97).

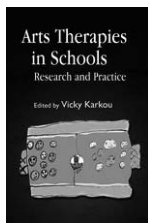
Stern fremhæver musikterapi og danse-terapi, som kliniske biprodukter af musik og dans. Klinikere inden for disse fag har en implicit ekspertise i dynamikkens verden og en høj grad af sensitivitet for de mange vitalitetsformer, vi f.eks. som musikterapeuter møder og er direkte beskæftiget med i vores arbejde.

I bogens tredje del giver Stern sit bud på dynamiske vitalitetsformers kliniske implikationer i udviklingspsykologien såvel som praksis. Stern redegør for vitalitetsformernes nære samspil med arousalsystemernes betydning for barnets udvikling fra tidlige fosterstadier til spædbarnets tidlige sociale liv. Stern fremhæver netop den affektive afstemning som en matchning af barnets vitalitetsform, hvilket er et redskab til at dele og møde barnets subjektive oplevelse frem for dets handling. Det sidste perspektiv, Stern behandler i sin bog, er vitalitetsformernes implikationer for klinisk teori og praksis. Stern introducerer nye begreber og fremhæver terapeutens mulighed for på 'lokalt niveau' (se definition af begrebet s. 149), at møde klientens 'fænomenale oplevelse' (se definition af begrebet s. 142) og gennem det, Stern benævner som den 'forestillede bevægelse' (se definition s. 146-147) at forandre og retranskribere tidligere spor i hjernens neurale netværk. Stern fremhæver i den forbindelse særligt professor Tony Wigrams 6 terapeutiske metoder i improvisationsbaseret musikterapi (s.153-154), hvor vitalitetsformer bruges til at dele og udveksle oplevelser i processer, som i løbende dialoger former hinanden.

Bogen kan varmt anbefales. Stern forstår at gøre indtryk og sætte aftryk som uden tvivl endnu engang vil få vidtrækkende betydning for klinisk teori og praksis såvel som for forskning.

Boganmeldelse – **Arts Therapies in Schools** – Research and Practice

Anmeldt af Anne-Margrethe Olsson cand. mag. i musikterapi, ansat som musikterapeut ved Specialbørnehaven Skovbrynet, Højbjerg. Arbejder herudover miljøterapeutisk med voksne med psykisk udviklingshæmning og opmærksomhedsforstyrrelser, Snåstrup Vestergård, Harlev. Kontakt: mt _ olsson@hotmail.com

Karkou, V. (Editor) (2010) *Arts Therapies in Schools – Research and Practice*
Jessica Kingsley Publishers, London and Philadelphia
Sider: 288. Pris: £ 24,99

Forsiden prydes af en farverig børnetegning med en flok smilende ansigter. Illustrationen formidler en stemning, en følelse og en oplevelse snarere end den lægger op til teknisk dissektion af tegnefærdigheder og farvevalg. Dette er netop én af bogens pointer: At læring og udvikling ikke alene handler om faglige kundskaber men i ligeså høj grad om emotionel og social udvikling, og her yder kreative terapiformer et væsentligt bidrag.

Vicky Karkou, lektor og studieleder for Dance Movement Psychotherapy, Queen Margaret University, har gennem mange år arbejdet som både underviser og terapeut i såvel almindelig folkeskole som specialskoleregion. Ud af dette er vokset et behov for at udbrede kendskabet til det terapeutiske arbejde som led i og del af undervisningen på hhv. folkeskoler og specialskoler.

Dette område er hidtil kun sparsomt beskrevet og har derfor ikke fået den berettede opmærksomhed.

Vicky Karkou samler i denne udgivelse

en række internationale bidrag og belyser såvel forskning som klinisk arbejde indenfor området. Bogen rummer flere casebeskrivelser som giver læseren et levende indblik i de forskellige overvejelser og erfaringer, der ligger til grund for fx målsætning og metodevalg.

Udover at indsamle og formidle viden på området har Vicky Karkou med denne bog ønsket at sætte forholdet mellem *kreativ terapi og undervisning* i et historisk perspektiv.

Desuden medvirker de vidt forskellige artikler til at undersøge og understøtte Karkous overbevisning om kontekstens direkte indflydelse på den kliniske praksis. Endelig er det et mål at bakke op om, at forskning og praksis indenfor feltet i endnu højere grad integreres.

Det engelske begreb "Arts Therapies" bruges om oplevelsesorienteret psykoterapi og er samlebegreb for musik-, danse-, drama- og kunstterapi. Disse fire retninger er repræsenteret i bogen og udgør et bredt og

varieret billede af, hvorledes kreative-/musiske terapiformer kan indgå i, understøtte og udvikle eksisterende undervisningstilbud.

Jeg vil benytte termen *kreativ terapi*, hvor der er tale om flere terapiformer – ellers refereres til den specifikt omtalte tilgang.

Bogens opbygning

Bogen falder overordnet i to dele fordelt på 15 kapitler. Første del, bestående af ni kapitler, omhandler det kreative terapeutiske arbejde i den almindelige folkeskole, mens anden del, som rummer seks kapitler, inkluderer terapeutisk praksis i specialskoleregion.

Redaktøren stiler imod at udfylde et literært hul og har således bestræbt sig på at beskrive arbejdet med alle fire terapiformer i såvel folke- som specialskoleregion.

Der er ligeledes lagt vægt på at give plads til både kvalitative og kvantitative forskningsmetoder.

Bogen indeholder i alt fire kapitler om musikterapi, skrevet af Emma Pethybridge, James Robertson og Jo Tomlison. Tre af de fire kapitler findes i bogens anden del og beskriver musikterapeutisk arbejde med elever på specialskoler.

Dette forhold, oplever jeg, reflekterer virkeligheden meget præcist – på nuværende tidspunkt *er* det primært indenfor specialområdet, frem for folkeskolen, der gøres plads til musikterapi i budgettet.

Bogens anvendelse og niveau

Bogen favner bredt, idet den både rummer relativt detaljerede beskrivelser af metode og analyse, og mere lettilgængelige cases, som er underholdende og beskrivende.

Således forestiller jeg mig, at bogen vil være af interesse for faggrupper, der samarbejder med kreative terapeuter, og som ønsker at blive klogere på, hvad danse-, drama-, kunst- og musikterapi kan føje til undervisningen. Det være sig lærere, pædagoger, psykologer eller forældre.

Jeg mener ligeledes, at bogen kan læses som et godt bidrag i en debat om læring. I et lærings-/skolemiljø vil det at arbejde med emotionelle og sociale behov ofte ses som en måde at støtte læring, udvikle bestemte færdigheder og opnå kognitive forbedringer. Der er ikke tradition for at behandle i skoleregion. Musikterapien er "undervisningsrelateret" og medvirker til at forberede eleverne til at modtage undervisning ved at arbejde med fx opmærksomhed og kommunikation. Som musikterapeuter arbejder vi *i* relationen, og emotionel og social udvikling vil uvilkårligt være sidegevinster – som kan være mere eller mindre ekspliciteret i den terapeutiske målsætning.

I bogen gives bl.a. et eksempel på, hvordan dansepsykoterapi er anvendt som led i en voldsforebyggende indsats. Her er målet at styrke elevernes selvkontrol, bevidsthed om sig selv og den øvrige gruppe, emotionel regulering, samt problemløsning og venskab. Læring handler – i denne kontekst – *også* om at kende sig selv, sit udtryk og at kunne begå sig i verden.

Såvel teoretisk som praktisk deler de kreative terapier flere flader. Jeg fandt det inspirerende at blive inviteret ind i en verden af bevægelse og udvikling set i flere perspektiver, via forskellige medier og både blive inspireret af nye tanker og møde velkendte tilgange og refleksioner.

Jeg mener at bogen holder, hvad den lover, og giver læseren et godt indblik i, hvorledes kreative terapiformer aktuelt bliver anvendt.

KØB DEN NU, HOS
BOGHANDLEREN ELLER:
politiskrevy@forlagene.dk

P

forlaget politisk revy

23,5 X 27 CM
112 SIDER, S/H
248 KR
HARDCOVER

POLITIKEN:

"Stor i den enkelte billedramme, men kun en lille hvid kugle i det endeløse sorte rum. Det grafiske udtryk er selve pointen."

OTTO OBSCURA

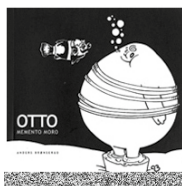
Anders Brønserud

"Otto er en genistreg. Sort på hvidt.
Eller omvendt. Otto kan læses begge veje.
Alle vegne. Otto er en grafisk bagtanke, et tænkende
billede på dig & mig og vi to. Otto er en øjenfyrd. Glæd dig!"

IVAR GJØRUP, TEGNER AF EGOLAND

TIDLIGERE ER UDKOMMET:

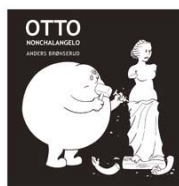
"MEMENTO MORO"
12 X 12 CM
48 SIDER, S/H
25 KR
SOFTCOVER
FORLAGET FORLÆNS

"IN ABSINTIA"
12 X 12 CM
96 SIDER, S/H
50 KR
SOFTCOVER
BRUN BLOMST

"OTTO JACTA EST"
12 X 12 CM
96 SIDER, S/H
50 KR
SOFTCOVER
BRUN BLOMST

"NONCHALANGELO"
12 X 12 CM
96 SIDER, S/H
50 KR
SOFTCOVER
FORLAGET FORLÆNS

Bestil også disse
klassiske bøger hér:

forlaens@gmail.com

eller

Forlaget Forlæns
C/O Tegnestuen
Gimle
Nørrebrogade 55 A
2200 København N
Tlf.: 60 68 08 57

Retningslinjer for bidrag:

Tidsskriftet Dansk Musikterapi modtager gerne artikler om forskning, praksis, rejsebeskrivelser, boganmeldelser, debatoplæg og andet med relevans for musikterapeutisk arbejde. Redaktionen afgør relevansen i forhold til det enkelte nummer af tidsskriftet. Endvidere forbeholder redaktionen sig ret til mindre ændringer, mens forslag til større ændringer forlægges forfatteren. Læserprofilen for tidsskriftet er såvel uddannede musikterapeuter som andre faggrupper med interesse for fagområdet musikterapi.

Det er forfatterens eget ansvar, at etiske hensyn til anonymisering af eventuelt fortroligt materiale er overholdt.

Bidrag skrives i Word, 12 pkt. uden tabuleringer.

Alle citater afsluttes med henvisning til reference, som skal være at finde i den litteraturliste som følger bidraget. Litteraturlister skal sættes op efter Tidsskriftet Dansk Musikterapis standard, (se fx Dansk Musikterapi nr. 7(2)).

Billedmateriale, tabeller, grafer eller lign. i bidrag skal have et nummer, eks. "fig.1" og en kort informerende tekst, da det ikke er muligt at garantere at positionen bliver præcis som angivet i det oprindelige bidrag.

Indeholder bidraget vignetter, er det en god ide at give overskrifter til disse.

Alle bidrag forsynes med en forfatterpræsentation, som indeholder navn, uddannelse og ansættelsessted samt mailadresse.

Ønskes en artikel peer reviewed, henvises der til retningslinjer på MTL's hjemmeside; www.musikterapi.org

Bidrag sendes til dmr.redaktion@gmail.com som vedhæftede filer.

Deadlines:

Bidrag modtages løbende, deadline er 1. februar for forårsnummeret og 1. september for efterårsnummeret.

Indhold

Forord <i>Redaktionen</i>	2
Tony som underviser <i>Ulla Ladegaard Jacobsen</i>	3
Tonys indflydelse på musikterapiuddannelsen <i>Ulla Holck & Karin Schou</i>	4
Tonys indflydelse på dansk musikterapi <i>Hilde Skrudland</i>	5
Tonys indflydelse på musikterapiforskerprogrammet <i>Hanne Mette Ridder</i>	8
Tony som ven og kollega <i>Inge Nygaard Pedersen & Lars Ole Bonde</i>	10
Noget af det musikken kan <i>Helle Nystrup Lund</i>	12
At gøre sig parat til det mulige møde <i>Charlotte Lindvang</i>	14
OTTO <i>Anders Brønserud</i>	22
Syng med til det sidste! <i>Ulla Ladegaard Jacobsen</i>	23
Min arbejdsdag <i>Mathias Granum</i>	24
Forskning i musikterapi – børn med en Autisme Spektrum Forstyrrelse <i>Ulla Holck</i>	27
Forskning og dokumentation <i>Hanne Mette Ridder</i>	36
Anmeldelse – Syng og Lyt, de 228 bedste sange for syngelystne danskere <i>Astrid Faaborg Jacobsen & Bente Laurberg Knudsen</i>	42
Boganmeldelse – Vitalitetsformer <i>Ulla Setterberg</i>	44
Boganmeldelse – Arts Therapies in Schools – Research and Practice <i>Anne-Margrethe Olsson</i>	46